

STRATEGIA POLITYKI SENIORALNEJ MIASTA BRAŃSK NA LATA 2026 – 2030

Brańsk, listopad 2025

Spis treści

WSTĘP	4
1. MISJA	4
1.1. Konkretnie założenia i zobowiązania wynikające z misji	5
1.2. Grupy docelowe.....	6
1.3. Zasady wdrażania misji	6
1.4. Przykładowe wskaźniki efektywności.....	6
2. KONTEKST PRAWNY	7
2.1. Poziom konstytucyjny	7
2.2. Akty prawne.....	7
2.3. Dokumenty strategiczne krajowe.....	7
2.4. Dokumenty wojewódzkie	8
2.5. Dokumenty lokalne	8
3. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB STARSZYCH W GMINIE MIEJSKIEJ BRAŃSK	8
3.1. Kontekst lokalny.....	8
3.2. Struktura demograficzna.....	9
4. LOKALNE ZASOBY I INICJATYWY SENIORALNE GMINY	12
4.1. Pomoc społeczna.....	12
4.1.1. Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku	12
4.1.2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku (MOPS).....	13
4.1.3. Program „Korpus Wsparcia Seniorów”	13
4.1.4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Brańsk na lata 2019–2030	14
4.1.5. Projekt „MOPS Brańsk zmienia się na lepsze”	14
4.2. Kultura.....	14
4.2.1. Brański Klub Seniora	14
4.2.2. Miejska Biblioteka Publiczna w Brańsku.....	15
4.2.3. Miejski Ośrodek Kultury w Brańsku	15
4.3. Sport i rekreacja	15
4.3.1. Siłownie plenerowe przy ul. Binduga i Kościelnej.....	15
4.3.2. Stadion przy Zespole Szkół im. Armii Krajowej w Brańsku	16

4.4.	Edukacja	16
4.5.	Dodatkowe inicjatywy Miasta Brańsk	16
4.5.1.	Budżet obywatelski	16
4.5.2.	Miejska Rada Seniorów	17
4.6.	Wnioski i tendencje zmian	17
4.7.	Analiza SWOT.....	19
5.	OCHRONA ZDROWIA	20
5.1.	Apteki i punkty apteczne	20
5.2.	Placówki medyczne	21
5.2.1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bielsku Podlaskim – Filia w Brańsku	21
5.2.2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MidMed”	21
5.2.3.	NZOZ Stefan Torczyński	21
5.2.4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medirena”	21
5.3.	Stan zdrowia psychicznego	22
5.3.1.	Jestem Tu – pracownia terapeutyczna.....	22
5.3.2.	Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku	22
5.4.	Wnioski i tendencje zmian	22
5.5.	Analiza SWOT.....	23
6.	BADANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY MIEJSKIEJ BRAŃSK	24
6.1.	Ankieta dla mieszkańców	24
6.2.	Wyniki ankiety	27
7.	Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań	41
7.1.	Cel główny: Wysoka jakość życia seniorów	41
7.2.	Cel szczegółowy 1: Dostępność środowiska lokalnego	41
7.3.	Cel szczegółowy 2: Rozwój usług dla seniorów	43
7.4.	Cel szczegółowy 3: Rozwój aktywności seniorów	45
7.5.	Cel szczegółowy 4: Koordynacja działań na rzecz seniorów	46

WSTĘP

Strategia (dalej w tekście zamiennie jako: „Program”) została opracowana przez Open Education Group Sp. z o.o. z siedzibą w Białymstoku na zlecenie Miasta Brańsk, we współpracy z przedstawicielami organizacji senioralnych, pracownikami jednostek organizacyjnych miasta oraz mieszkańcami.

Starzenie się społeczeństwa stanowi jedno z kluczowych wyzwań demograficznych, społecznych i gospodarczych współczesnej Polski. Wraz z wydłużaniem się życia oraz spadkiem liczby urodzeń wzrasta odsetek osób w wieku senioralnym, co wymaga odpowiedzialnego i planowego podejścia ze strony władz publicznych. Zjawisko to jest szczególnie widoczne również w Gminie Miejskiej Brańsk, gdzie sukcesywnie zwiększa się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wymaga to dostosowania lokalnych polityk do potrzeb starszej części społeczeństwa, w obszarze opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, kultury, edukacji i aktywizacji.

Strategia Polityki Senioralnej miasta Brańsk na lata 2026–2030 stanowi odpowiedź samorządu na powyższe wyzwania. Jest on kontynuacją i rozwinięciem dotychczasowych działań gminy, w tym inicjatyw realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Brański Klub Seniora, Miejską Bibliotekę Publiczną oraz Miejski Ośrodek Kultury. Dokument opiera się na diagnozie sytuacji społecznej i demograficznej mieszkańców, uwzględniając obowiązujące akty prawne oraz krajowe i regionalne dokumenty strategiczne w zakresie polityki senioralnej.

Istotną rolę w procesie opracowywania Programu odegrały badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Brańsk, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych. Uzyskane wyniki pozwoliły lepiej poznać potrzeby, oczekiwania i opinie seniorów oraz ich rodzin, a także zwrócić uwagę na obszary wymagające wzmocnienia. Zebrane dane stały się ważnym źródłem informacji, dzięki któremu zaprojektowane działania odpowiadają rzeczywistym wyzwaniom i preferencjom mieszkańców. Program ma zatem charakter partycypacyjny – został przygotowany z udziałem społeczności lokalnej i dla niej.

Celem Programu jest stworzenie w Brańsku środowiska przyjaznego starzeniu się, w którym osoby starsze mogą żyć w godności, bezpieczeństwie i aktywności, mając dostęp do usług zdrowotnych, społecznych i kulturalnych. W perspektywie strategicznej dokument zakłada budowanie społeczeństwa solidarnego międzypokoleniowo, opartego na szacunku, współpracy i wspólnej odpowiedzialności za jakość życia lokalnej wspólnoty.

Realizacja Programu ma służyć nie tylko poprawie jakości życia seniorów, ale również wzmocnieniu integracji społecznej, solidarności międzypokoleniowej i poczucia wspólnoty mieszkańców Brańska. Polityka senioralna rozumiana jest tu jako inwestycja w rozwój społeczny, w doświadczenie, aktywność i potencjał osób starszych, które stanowią ważny filar życia lokalnego.

1. MISJA

Gmina Miejska Brańsk dąży do tworzenia i stałego wzmocnienia takiego lokalnego środowiska społecznego, przestrzennego i instytucjonalnego, w którym osoby w wieku przedemerytalnym, przygotowującym się do zakończenia aktywności zawodowej (50–59 lat), oraz osoby w wieku senioralnym (kobiety 60+, mężczyźni 65+ oraz osoby w wieku poprodukcyjnym) żyją w godności, bezpieczeństwie i autonomii. Mają realny

wpływ na decyzje dotyczące ich życia oraz równy dostęp do usług zdrowotnych, opiekuńczych, kulturalnych i edukacyjnych. Misja ta opiera się na szacunku dla doświadczenia i kompetencji osób starszych, na solidarnym podejściu międzypokoleniowym oraz na partnerstwie samorządu z organizacjami pozarządowymi, podmiotami zdrowotnymi, sektorem prywatnym i aktywnymi obywatelami.

W realizacji misji gmina kieruje się celem praktycznym, aby każde rozwiązanie poczyniwszy od działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych, przez wsparcie w samodzielnym zamieszkiwaniu i dostępie do opieki, po ofertę kulturalną i możliwości aktywnego uczestnictwa społecznego – przekładało się na wymierną poprawę jakości życia osób starszych oraz ich integrację ze społecznością lokalną. Diagnoza lokalna wykazuje wyraźny wzrost aktywności osób w wieku poprodukcyjnym i konieczność działań dostosowanych do tej zmiany demograficznej.

1.1. Konkretnie założenia i zobowiązania wynikające z misji

Realizacja misji Polityki Senioralnej Gminy Miejskiej Brańsk będzie opierać się na czterech głównych obszarach:

Środowisko przyjazne seniorom

- zobowiązanie do sukcesywnej likwidacji barier architektonicznych, transportowych i cyfrowych,
- tworzenie przestrzeni publicznej sprzyjającej integracji i aktywności osób starszych,
- prowadzenie działań informacyjnych przełamujących stereotypy dotyczące starości.

Rozwój usług społecznych i zdrowotnych

- zapewnienie seniorom dostępu do usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i medycznych na wysokim poziomie,
- wdrażanie nowoczesnych form wsparcia, takich jak teleopieka czy systemy alarmowe,
- rozwijanie oferty wsparcia psychologicznego i środowiskowego.

Aktywność społeczna i obywatelska

- wspieranie działań Klubu Seniora, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Miejskiego Ośrodka Kultury i Miejskiej Rady Seniorów,
- promowanie uczestnictwa seniorów w budżecie obywatelskim,
- rozwój wolontariatu senioralnego i inicjatyw międzypokoleniowych.

Koordinacja i partnerstwo

- zapewnienie odpowiednich zasobów dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- rozwijanie współpracy między instytucjami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym,
- monitorowanie i ewaluacja działań senioralnych w ujęciu rocznym,
- aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

1.2. Grupy docelowe

Misja Polityki Senioralnej Gminy Miejskiej Brańsk uwzględnia następujące grupy docelowe:

- o osoby w wieku 50–59 lat (okres przygotowania do zakończenia aktywności zawodowej),
- o kobiety 60+ i mężczyźni 65+ oraz osoby poprodukcyjne (renciści, osoby na emeryturach specyficznych) – z uwzględnieniem różnych stopni samodzielności, od pełnej aktywności do opieki całodobowej.

1.3. Zasady wdrażania misji

Misja Polityki Senioralnej Gminy Miejskiej Brańsk wdrażana będzie według następujących zasad:

- o **partycypacja i współdecydowanie** – stałe konsultacje z Miejską Radą Seniorów, mechanizmy budżetu obywatelskiego i lokalne fora;
- o **dostępność i równość** – likwidacja barier fizycznych i cyfrowych; usługi dostosowane do możliwości finansowych i zdrowotnych;
- o **holistyczność** – integrowanie polityki zdrowotnej, społecznej, mieszkaniowej i kulturalnej;
- o **oparcie na dowodach** – działania adresowane na podstawie bieżącej diagnozy i monitoringu lokalnego;
- o **partnerskie realizacje** – współpraca z MOPS, SPZOZ, NZOZ-ami, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym i instytucjami kultury;
- o **zrównoważone finansowanie** – połączenie środków własnych gminy, środków krajowych i możliwości dofinansowań zewnętrznych.

1.4. Przykładowe wskaźniki efektywności

Realizacja misji Polityki Senioralnej Gminy Miejskiej Brańsk przewiduje następujące wskaźniki efektywności:

- o odsetek mieszkańców 60+/65+ korzystających z usług Klubu Seniora i programów profilaktycznych (przyrost rok do roku),
- o liczba udostępnionych godzin usług psychologicznych dla seniorów i liczba wykorzystanych godzin (cel: istotne zwiększenie dostępności poza DPS),
- o liczba gospodarstw domowych seniorów objętych opieką środowiskową/teleopieką (np. „opaska bezpieczeństwa”),
- o % przestrzeni publicznych i jednostek użyteczności publicznej przystosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności,
- o odsetek osób w wieku 50–59 lat w programach przygotowania do zakończenia aktywności zawodowej,
- o wskaźnik satysfakcji seniorów z dostępności leków i aptek (bazując na bardzo dobrej dostępności aptek w Brańsku jako punkcie odniesienia).

2. KONTEKST PRAWNY

Strategia Polityki Senioralnej miasta Brańsk na lata 2026–2030 opiera się na obowiązujących aktach prawnych oraz dokumentach strategicznych szczebla krajowego, wojewódzkiego i lokalnego, które wyznaczają ramy działań na rzecz osób starszych.

2.1. Poziom konstytucyjny

Podstawą prawną jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., która w art. 30 gwarantuje poszanowanie godności człowieka jako źródła wolności i praw obywatelskich. W kontekście seniorów istotny jest także art. 67, zapewniający prawo do zabezpieczenia społecznego w przypadku niezdolności do pracy lub po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zasady równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji stanowią fundament polityki wobec osób starszych.

2.2. Akty prawne

Do kluczowych ustaw regulujących obszar polityki senioralnej należą:

- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1705 z późn. zm.) – definiuje politykę senioralną jako działania organów administracji publicznej i innych instytucji na rzecz godnego starzenia się, wprowadza obowiązek monitorowania sytuacji osób starszych.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.) – określa zadania gminy w zakresie wsparcia seniorów, w tym świadczeń i usług opiekuńczych.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) – wskazuje na odpowiedzialność gminy za zaspokajanie potrzeb wspólnoty, w tym osób starszych.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – istotna dla seniorów z niepełnosprawnościami.
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym – regulują dostęp do usług zdrowotnych i psychologicznych.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie – stanowi podstawę współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami.

2.3. Dokumenty strategiczne krajowe

Do kluczowych strategicznych dokumentów krajowych należą:

- Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020 – dokument, który wyznaczył podstawowe kierunki działań państwa wobec osób starszych.
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność (przyjęta przez Radę Ministrów w 2018 r.) – określa długofalowe cele polityki państwa wobec seniorów.
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) – wspiera inicjatywy społeczne aktywizujące seniorów.

- Program Wieloletni „Senior+” – umożliwi tworzenie domów i klubów seniora.
- Program „Opieka 75+” – rozszerza dostęp do usług opiekuńczych dla osób starszych w małych gminach.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – traktuje politykę wobec osób starszych jako ważny projekt strategiczny.
- Narodowy Program Zdrowia – uwzględni działania profilaktyczne i prozdrowotne wobec seniorów

2.4. Dokumenty wojewódzkie

Na poziomie regionalnym odniesieniem są:

- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego 2019–2030.

2.5. Dokumenty lokalne

Podstawę działań w Gminie Miejskiej Brańsk stanowią:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Brańsk na lata 2019–2030,
- Programy i projekty gminne skierowane do seniorów (np. Klub Seniora, budżet obywatelski, Miejska Rada Seniorów, Korpus Wsparcia Seniorów),
- Uchwały Rady Miasta dotyczące współpracy z organizacjami pozarządowymi, kultury czy zdrowia.

3. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB STARSZYCH W GMINIE MIEJSKIEJ BRAŃSK

3.1. Kontekst lokalny

Gmina Miejska Brańsk położona jest w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie bielskim. Miasto leży nad rzeką Nurzec, na pograniczu Podlasia i Mazowsza, w odległości ok. 25 km od Bielska Podlaskiego oraz 70 km od stolicy regionu – Białegostoku. Dogodne położenie komunikacyjne, w pobliżu dróg wojewódzkich, sprawia, że Brańsk pełni rolę lokalnego ośrodka usługowego i kulturalnego dla okolicznych gmin.

Miasto liczy obecnie niespełna 3,5 tysiąca mieszkańców i jest jedną z najmniejszych gmin miejskich w województwie. Mimo niewielkiej liczby ludności Brańsk odgrywa istotną rolę w regionie, znajduje się tu zaplecze edukacyjne, opiekuńcze, zdrowotne oraz kulturalne, które obsługuje nie tylko mieszkańców miasta, lecz także pobliskich miejscowości.

Historia Brańska sięga średniowiecza – prawa miejskie uzyskał w 1493 roku. Wielowiekowa tradycja nadaje mu unikalny charakter, a ślady przeszłości widoczne są w układzie urbanistycznym oraz w zabytkach, m.in. kościele Wniebowzięcia NMP czy cerkwi Zaśnięcia NMP. Dziedzictwo kulturowe, różnorodność wyznaniowa i etniczna nadają miastu wyjątkowy, wielokulturowy rys.

Otoczenie Brańska charakteryzuje się rolniczym krajobrazem z przewagą małych gospodarstw i terenów zielonych. Bliskość przyrody, spokój oraz kameralny charakter miasta stanowią istotny atut jakości życia

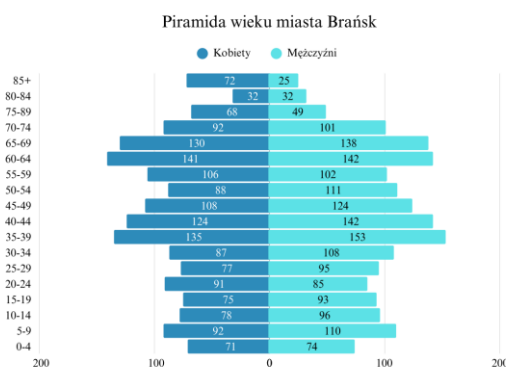
mieszkańców, a jednocześnie wyzwanie – ograniczona baza gospodarcza i zatrudnieniowa skłania część mieszkańców do dojazdów do większych ośrodków.

Na poziomie społecznym Brańsk wyróżnia się silnymi więziami sąsiedzkimi i rodzinnymi. Funkcjonują tu instytucje publiczne, placówki oświatowe, kulturalne oraz opiekuńcze, które wspierają mieszkańców w codziennym życiu. Charakter małego miasta sprzyja integracji, ale równoczesne procesy demograficzne, zwłaszcza starzenie się społeczeństwa – wyznaczają kierunki działań polityki senioralnej.

3.2. Struktura demograficzna

W ostatnich latach w Polsce obserwuje się wyraźną zmianę w strukturze wiekowej ludności. Coraz większą część społeczeństwa stanowią osoby starsze, co jest skutkiem m.in. wydłużania się przeciętnego życia oraz utrzymującej się niskiej liczby urodzeń. Zjawisko to odnotowuje się również w mniejszych ośrodkach, w tym w Gminie Miejskiej Brańsk. Według przyjętych definicji za osoby starsze uznaje się najczęściej kobiety w wieku 60 lat i więcej (WHO) oraz mężczyzn w wieku 65 lat i więcej (ONZ, Eurostat). Prognozy wskazują, że do 2035 roku liczba mieszkańców Polski spadnie do około 36 mln, a udział ludności w wieku senioralnym może sięgnąć nawet 27%.

Gmina Miejska Brańsk wpisuje się w te ogólnokrajowe trendy. W 2024 roku mieszkało tu 3469 osób, z czego 51,64% stanowili mężczyźni, a 48,36% kobiety. Na przestrzeni dwóch dekad liczba mieszkańców zmniejszyła się. W 2004 roku gmina liczyła 3844 osoby, a w 2014 roku 3854 osoby. Prognozy wskazują, że w 2035 roku liczba mieszkańców spadnie do około 3396 osób (95% przedział predykcji: 3168– 3624), a trend ten jest statystycznie istotny ($p < 0,001$), choć obliczony w oparciu o liniowe przedłużenie obserwowanego trendu, bez uwzględniania dodatkowych czynników demograficznych i społecznych. Jednocześnie rośnie udział osób w wieku senioralnym, co pokazuje proces starzenia się lokalnej społeczności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Podział mieszkańców Gminy Miejskiej Brańsk według wieku w 2024 roku pokazuje, że największą grupę stanowią osoby w wieku 35–39 lat, liczne są także roczniki 60–64 oraz 65–69 lat. W młodszych grupach wiekowych widoczna jest wyraźnie mniejsza liczba dzieci, szczególnie w przedziale 0–4 lata, co potwierdza utrzymującą się tendencję spadku urodzeń. Wraz z przechodzeniem kolejnych roczników do starszych grup wiekowych zwiększa się udział seniorów w populacji. W najwyższych przedziałach wiekowych zauważalna jest przewaga kobiet, wynikająca z ich dłuższego średniego trwania życia.

W 2024 roku w Gminie Miejskiej Brańsk mieszkało 3 469 osób. Wśród nich znalazło się 557 kobiet w wieku 60 lat i więcej oraz 345 mężczyzn w wieku 65 lat i więcej, co łącznie daje 902 osoby spełniające kryteria wieku senioralnego. Osoby te znajdują się w grupie szczególnego zainteresowania lokalnej polityki senioralnej – obejmującej zarówno kobiety, jak i mężczyzn, którzy przekroczyli progi uznawane za początek starości według międzynarodowych i krajowych klasyfikacji.

Udział osób w wieku senioralnym (kobiety 60+ i mężczyźni 65+) na 100 mieszkańców w mieście Brańsk							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Różnica 2019 i 2024 roku
Polska	21,91	22,21	22,50	22,89	23,34	23,77	1,86
Powiat bielski	25,26	25,93	26,11	26,71	27,42	27,91	2,66
Bielsk Podlaski (gmina miejska)	22,74	23,70	24,34	25,49	26,48	27,63	4,89
Brańsk (gmina miejska)	21,13	22,09	22,52	23,75	24,79	26,00	4,87
Bielsk Podlaski (gmina wiejska)	31,83	31,32	30,62	30,16	30,28	29,04	-2,79
Boćki (gmina wiejska)	27,19	27,92	27,70	27,72	28,47	28,53	1,33
Brańsk (gmina wiejska)	24,01	24,54	24,52	24,56	25,21	25,08	1,07
Orla (gmina wiejska)	39,05	39,21	38,68	37,82	38,04	38,10	-0,95
Rudka (gmina wiejska)	23,34	24,19	23,88	24,15	24,30	24,63	1,29
Wyszki (gmina wiejska)	25,44	26,48	26,64	27,17	27,55	27,71	2,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Udział osób w wieku senioralnym (kobiety 60+ i mężczyźni 65+) na 100 mieszkańców w gminie miejskiej Brańsk od lat sukcesywnie się powiększa (wzrost o 4,89 punkty procentowe), co wskazuje na starzenie się społeczeństwa. Warto zwrócić uwagę, że zjawisko starzenia się ludności miasta Brańsk następuje zdecydowanie wyraźniej niż w perspektywie ogólnopolskiej (wzrost o 1,86 punkt procentowy) oraz w porównaniu do powiatu bielskiego (wzrost o 2,66 punkty procentowe). W gminie miejskiej Brańsk odsetek seniorów w społeczeństwie jest szósty pod względem wielkości spośród ośmiu badanych gmin, co jest wskaźnikiem pozytywnym. Warto jednak zauważyć, że potencjalnie w przyszłości sytuacja ta może ulec

zmianie na niekorzyść gminy – jeszcze w 2019 roku była najmłodszą gminą w powiecie, a w 2024 roku jest gminą z drugim największym wzrostem odsetku seniorów w społeczeństwie. Prognozy wskazują, że w 2035 roku udział osób w wieku senioralnym w Brańsku wyniesie około 36,37% (95% przedział predykcji: 34,01–38,74%), przy średnim tempie wzrostu 0,96 punktu procentowego rocznie – trend ten jest istotny statystycznie ($p < 0,001$). Warto jednak zaznaczyć, że prognoza została przygotowana w oparciu o liniowe przedłużenie obserwowanego trendu, bez uwzględniania dodatkowych czynników demograficznych i społecznych, co należy brać pod uwagę przy interpretacji wyników. Warto także zwrócić uwagę na mieszkańców Brańska w wieku od 50 do 59 lat, których liczba w 2024 roku wyniosła 407 osób. Ta grupa, choć formalnie jeszcze nie zaliczana do populacji senioralnej, stanowi ważny segment z punktu widzenia planowania polityki senioralnej – okres ten traktowany jest jako czas przygotowania się do zakończenia aktywności zawodowej. Odpowiednio ukierunkowane działania na rzecz osób po 50. roku życia mogą przyczynić się do poprawy jakości ich życia w późniejszym wieku, a także do zwiększenia ich aktywności społecznej, edukacyjnej i zdrowotnej już na etapie przejściowym.

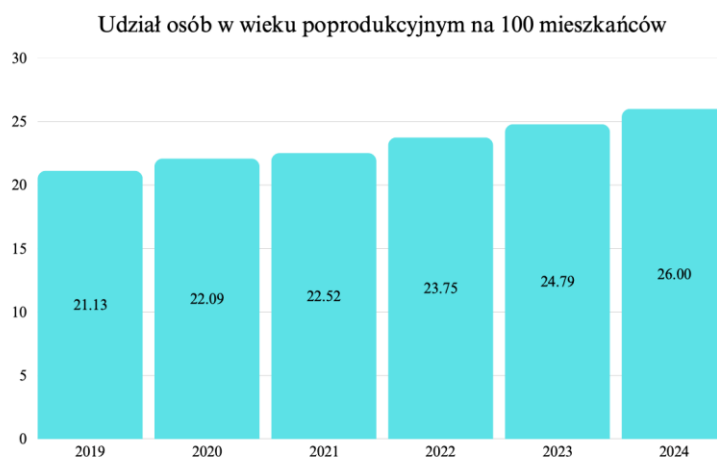
	Miasto Brańsk (50-59 lat)	Polska (50-59 lat)	Miasto Brańsk (60+)	Polska (60+)
2019	13,54	12,17	24,89	25,28
2020	13,18	11,99	26,17	25,48
2021	12,90	12,00	26,45	25,67
2022	12,48	12,11	27,85	25,94
2023	12,28	12,29	29,25	26,29
2024	11,73	12,56	30,10	26,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W mieście Brańsk w 2024 roku osoby w wieku 50-59 lat stanowiły 11,73% całej populacji, co było spadkiem względem roku 2019 (13,54%). Był to trend odwrotny względem sytuacji ogólnokrajowej, gdzie z 12,17% w 2019 roku, wartość ta wzrosła do 12,56%. Informacja ta wygląda optymistycznie – oznacza, że w mieście Brańsk jest mniejszy odsetek ludności, który zbliża się do zakończenia aktywności zawodowej, jednocześnie przygotowując się na rozpoczęcie wieku emerytalnego. Statystyka ta nie oznacza jednak, że proces starzenia się społeczeństwa w mieście Brańsk zachodzi łagodniej niż w perspektywie ogólnopolskiej. Osoby, które ukończyły 60 rok życia w mieście Brańsk w 2024 roku stanowiły aż 30,10% całej populacji, co jest wyraźnym wzrostem względem 2019 roku – wówczas było ich 24,89%. Podobnie, choć nie w takim tempie, wzrósł udział osób 60+ w całej Polsce – z 25,28% w 2019 roku do 26,62% w 2024. Można dostrzec, że choć w 2019 odsetek osób 60+ w Brańsku i Polsce był podobny, to w 2024 roku sytuacja ta wyraźnie się zmieniła. W

Brańsku zanotowano wzrost o 5,21 punkty procentowe, a w Polsce zaledwie o 1,34 punkty procentowe. Wskazuje to na to, że choć w Brańsku odsetek osób zbliżających się do wieku senioralnego jest niższy niż w Polsce, to liczba mieszkańców, którzy potencjalnie mogą potrzebować wsparcia z uwagi na wiek, jest wyższa i sukcesywnie wzrasta.

Analiza struktury wiekowej w 2024 roku wskazuje, że 17,76% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym, 56,24% w wieku produkcyjnym, a 26% w wieku poprodukcyjnym. Dane historyczne pokazują, że udział tej ostatniej grupy systematycznie się zwiększał – z 21,13% w 2019 roku do 26% w 2024 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Przedstawione dane wyraźnie pokazują, że ludność gminna starzeje się w szybkim tempie. W kolejnych latach będzie to wymagało podejmowania działań nastawionych na zaspokojenie potrzeb osób starszych, w tym zapewnienia odpowiednich usług opiekuńczych, medycznych i społecznych, a także rozwijania oferty kulturalnej i rekreacyjnej dostosowanej do rosnącej grupy seniorów.

4. LOKALNE ZASOBY I INICJATYWY SENIORALNE GMINY

Gmina Miejska Brańsk może pochwalić się dużą liczbą jednostek organizacyjnych, które zapewniają pomoc społeczną mieszkańcom miasta, w tym seniorom, na różnych szczeblach. Aby jak najlepiej poznać sytuację seniorów w mieście Brańsk, istotne jest poznanie jednostek organizacyjnych Gminy Miejskiej Brańsk, innych instytucji, organizacji pozarządowych oraz projektów realizowanych na rzecz mieszkańców Brańska, w tym seniorów.

4.1. Pomoc społeczna

4.1.1. Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku

Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku jest jednostką organizacyjną zapewniającą całodobową opiekę osobom starszym i przewlekle somatycznie chorym, które ze względu na stan zdrowia i sytuację życiową nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku domowym. Placówka dysponuje 114 miejscami i przeznaczona jest dla kobiet oraz mężczyzn. Do podstawowych zadań DPS należy zaspokajanie

potrzeb bytowych, opiekuńczych i zdrowotnych mieszkańców. Pensjonariusze mają zapewnione zakwaterowanie w pokojach jedno-, dwu- i trzyosobowych z pełnym węzłem sanitarnym, wyżywienie dostosowane do indywidualnych diet oraz opiekę pielęgniarską i dostęp do lekarza rodzinnego. Dom jest przystosowany do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością – wyposażony w windy, podjazdy oraz inne udogodnienia architektoniczne. Placówka realizuje również zadania w zakresie rehabilitacji i aktywizacji mieszkańców. Do dyspozycji pozostaje baza zabiegowa obejmująca m.in. fizykoterapię, hydroterapię, masaże i ćwiczenia kinezyterapeutyczne. Prowadzone są także zajęcia terapii zajęciowej, muzykoterapii i biblioterapii, które wspierają kondycję psychofizyczną osób starszych oraz przeciwdziałają izolacji społecznej. Codzienne życie mieszkańców organizowane jest w sposób sprzyjający integracji, podtrzymywaniu więzi społecznych oraz aktywności na miarę możliwości zdrowotnych. Pobyt w Domu Pomocy Społecznej jest odpłatny i odbywa się na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Odpłatność mieszkańca nie może przekroczyć 70% jego dochodu, a w przypadku niedoboru kosztów brakującą część finansuje gmina. DPS w Brańsku pełni istotną funkcję w lokalnym systemie wsparcia seniorów – gwarantuje profesjonalną, instytucjonalną opiekę osobom wymagającym całodobowego wsparcia, a jednocześnie odciąża rodziny i opiekunów nieformalnych, przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa i jakości życia starszych mieszkańców gminy.

4.1.2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku (MOPS)

MOPS jest gminną jednostką organizacyjną realizującą zadania własne i zlecone gminie w zakresie pomocy społecznej, wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Do podstawowych zadań Ośrodka należy diagnozowanie potrzeb społecznych mieszkańców miasta, udzielanie wsparcia osobom i rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz prowadzenie działań profilaktycznych i aktywizujących. W kontekście wsparcia senioralnego Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku odgrywa kluczową rolę zapisaną w Art. 17. [Obowiązkowe i własne zadania gminy]. Mowa tu o:

Realizowaniu świadczeń i usług dla osób starszych, w tym:

- o zasiłki celowe i okresowe,
- o specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- o wsparcie w miejscu zamieszkania seniora.

Koordinowaniu lokalnych działań opiekuńczych i profilaktycznych, takich jak:

- o współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy seniorom,
- o inicjowanie i prowadzenie programów osłonowych,
- o kierowanie do domów pomocy społecznej i zapewnienie opieki instytucjonalnej w razie potrzeby.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku realizuje w tym celu programy wspierające mieszkańców Brańska, w tym społeczność senioralną:

4.1.3. Program „Korpus Wsparcia Seniorów”

Program „Korpus Wsparcia Seniorów” (moduł II, rok 2023) – ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa oraz samodzielności osób starszych mieszkających we własnych domach poprzez zapewnienie dostępu do tzw. opieki na odległość, (np. systemów alarmowych typu „opaska bezpieczeństwa” połączonych z centralą interwencyjną) oraz wsparcie w realizacji usług opiekuńczych dla seniorów z trudnościami w codziennym

funkcjonowaniu. Adresatami są osoby starsze (zazwyczaj w wieku 65+), które z powodu stanu zdrowia lub braku wystarczającego wsparcia rodzinnego nie są w pełni samodzielne. Program jest finansowany ze środków państwa, a jego lokalną realizacją i koordynacją zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, dostosowując zakres i formę pomocy do lokalnych potrzeb.

4.1.4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Brańsk na lata 2019–2030

Strategia przyjęta uchwałą Rady Miasta Nr III/22/18 z 28 grudnia 2018 r., stanowi ramy polityki społecznej gminy. Dokument definiuje cele strategiczne z zakresu wsparcia seniorów, integracji społecznej, promocji aktywności oraz przeciwdziałania wykluczeniu. Strategia zawiera diagnozę sytuacji miasta, analizy SWOT, harmonogram wdrażania, budżet, wskaźniki monitoringu i system ewaluacji, co stanowi formalną podstawę dla działań MOPS oraz realizacji programów senioralnych.

4.1.5. Projekt „MOPS Brańsk zmienia się na lepsze”

Projekt „MOPS Brańsk zmienia się na lepsze” (rok 2020) – inicjatywa Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku, której celem było usprawnienie organizacji pracy poprzez wyraźne rozdzielenie zadań administracyjnych od pracy socjalnej i usług opiekuńczych. Projekt przyczynił się do poprawy jakości obsługi mieszkańców, w tym seniorów, zwiększenia dostępności usług pomocy społecznej oraz efektywniejszego wykorzystania zasobów kadrowych i organizacyjnych.

4.2. Kultura

Miasto Brańsk oprócz pomocy społecznej oferuje swoim mieszkańcom wiele form rozwoju kulturalnego. Robi to za pośrednictwem:

4.2.1. Brański Klub Seniora

Brański Klub Seniora to inicjatywa realizowana wspólnie przez Miasto Brańsk i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej od czerwca 2020 roku, funkcjonująca w lokalu przy ul. Binduga 95. Klub powstał z myślą o osobach w wieku 60+ i 65+, oferując im przestrzeń do integracji, aktywności oraz rozwijania zainteresowań. Seniorzy mogą uczestniczyć w różnorodnych działaniach społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych – od turniejów i wieczorów poezji, po spotkania tematyczne i kiermasze charytatywne. Głównym celem działalności klubu jest przeciwdziałanie samotności i izolacji społecznej oraz budowanie międzypokoleniowych więzi i aktywnej wspólnoty lokalnej. Regularne spotkania odbywają się dwa razy w tygodniu – we wtorki i środy w godzinach popołudniowych – i przyciągają stałą grupę uczestników. Oferta klubu obejmuje m.in. gimnastykę rehabilitacyjną, warsztaty edukacyjne dotyczące zdrowego stylu życia, profilaktyki zdrowotnej i pielęgnacji urody. Organizowane są także spotkania z przedstawicielami różnych służb i instytucji, wyjazdy na basen, spacer, nordic walking, a także wycieczki krajoznawcze do interesujących miejsc w regionie. Seniorzy biorą czynny udział w wydarzeniach miejskich, np. dożynkach oraz chętnie angażują się w działania rękodzielnicze, tworząc ozdoby i dekoracje okolicznościowe. Klub współpracuje z lokalnymi instytucjami, dziećmi z przedszkola oraz harcerzami, co sprzyja integracji międzypokoleniowej. W planach na kolejne miesiące są nowe inicjatywy, takie jak zajęcia z obsługi nowoczesnych technologii, rozwój aktywności fizycznej – w tym wycieczki rowerowe – oraz zacieśnienie

współpracy z innymi klubami seniora w regionie. Rok 2024 był okresem wzmożonej aktywności, a przyszłość Klubu zapowiada się równie obiecująco.

4.2.2. Miejska Biblioteka Publiczna w Brańsku

Miejska Biblioteka Publiczna w Brańsku to samorządowa instytucja kultury, która pełni funkcję lokalnego centrum dostępu do wiedzy, kultury i informacji. Działa jako jednostka organizacyjna Gminy Miejskiej Brańsk i realizuje zadania z zakresu upowszechniania czytelnictwa oraz animowania życia kulturalnego wśród mieszkańców – w tym również seniorów. Biblioteka pełni istotną rolę w realizacji polityki senioralnej poprzez udostępnianie przestrzeni do spotkań, działanie czytelni cenionej przez osoby starsze, a także udział w wydarzeniach autorskich i społecznych skierowanych do dojrzałych mieszkańców. Współpracuje też z Miejskim Ośrodkiem Kultury i lokalnymi organizacjami w celu organizowania inicjatyw integracyjnych i edukacyjnych. Ważnym aspektem działalności Miejskiej Biblioteki Publicznej w Brańsku jest jej przystosowanie do osób z niepełnosprawnościami. Dostępłą opcją użytkownika biblioteki jest tak zwana „Książka na telefon”, czyli możliwość wypożyczenia książki za pomocą osób trzecich, która zostanie dostarczona do osoby wypożyczającej przez pośrednika – pracownika biblioteki, członków rodziny lub sąsiada. Jest to istotne ułatwienie dla wielu seniorów, którzy przez stan zdrowia nie są w stanie samodzielnie udać się do biblioteki. Sama biblioteka się rozwija – w 2024 roku zanotowano księgozbiór na poziomie 14582 egzemplarzy (wzrost o 282 sztuk względem 2023 roku) oraz 460 czytelników (wzrost o 11 osób względem poprzedniego roku). W 2024 roku Miejska Biblioteka Publiczna w Brańsku liczyła 91 czytelników w wieku 60+, co jest trzecią najliczniejszą grupą wiekową wśród użytkowników biblioteki (109 w wieku 25-44 lat i 92 w wieku 45-60 lat). Oznacza to, że w 2024 roku 8,72% osób w wieku 60+ było użytkownikami biblioteki, co jest wzrostem względem 2023 roku, kiedy to statystyka ta wyniosła 8,02%.

4.2.3. Miejski Ośrodek Kultury w Brańsku

Miejski Ośrodek Kultury w Brańsku (MOK) to samodzielna jednostka organizacyjna prowadzona przez Urząd Miasta, zlokalizowany przy ul. Rynek 19. Placówka pełni funkcję lokalnego centrum kultury, edukacji artystycznej oraz integracji społecznej, oferując szeroki zakres wydarzeń kulturalnych, warsztatów, wystaw i konkursów. MOK angażuje się także w organizację wydarzeń, które są adresowane do społeczności senioralnej lub uwzględniają jej udział.

4.3. Sport i rekreacja

Miasto Brańsk oferuje swoim mieszkańcom wiele możliwości uprawiania sportu i rekreacji:

4.3.1. Siłownie plenerowe przy ul. Binduga i Kościelnej

Siłownie przy ulicy Binduga oraz ulicy Kościelnej wyposażone są w podstawowe urządzenia do ćwiczeń. Swoją złożonością zdają się dostosowane do użytkowania przez różne grupy wiekowe, w tym seniorów. Zlokalizowane są one przy placach zabaw dla dzieci, co umożliwia łączenie opieki nad dziećmi z aktywnością sportową.

4.3.2. Stadion przy Zespole Szkół im. Armii Krajowej w Brańsku

Stadion Zespołu Szkół im. Armii Krajowej w Brańsku stanowi centralne miejsce sportowe w mieście, służąc przede wszystkim uczniom oraz lokalnym klubom sportowym, w tym UKS Pionier Brańsk. Boisko o naturalnej nawierzchni oraz otaczająca je lekkoatletyczna bieżnia tworzą przestrzeń do codziennej aktywności fizycznej i szkolnych zajęć sportowych.

4.4. Edukacja

W Gminie Miejskiej Brańsk funkcjonują również jednostki organizacyjne, które kierują swoją pomoc do dzieci/młodzieży. Zaliczają się do nich:

- Brański Klub Malucha,
- Przedszkole im. Sióstr Sercanek w Brańsku,
- Zespół Szkół im. Armii Krajowej w Brańsku.

Choć głównymi beneficjentami takich instytucji są najmłodszy mieszkańcy Brańska, ich funkcjonowanie ma również znaczenie dla społeczności senioralnej. W wielu przypadkach seniorzy pełnią nieformalną rolę opiekunów wnuków, szczególnie w rodzinach o ograniczonym dostępie do instytucjonalnej opieki przedszkolnej. Dostępność placówek opieki nad dziećmi może tym samym przyczynić się do odciążenia seniorów, poprawy ich samodzielności, a także umożliwić im aktywniejszy udział w życiu społecznym i programach dedykowanych ich grupie wiekowej. Ważnym kierunkiem w polityce edukacyjnej, również w kontekście polityki senioralnej, jest koncepcja Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji (LOWE). Są to instytucje tworzone najczęściej przy szkołach podstawowych, które poza kształceniem dzieci rozwijają ofertę edukacyjną dla dorosłych, w tym seniorów. Celem LOWE jest wspieranie idei uczenia się przez całe życie oraz integracja różnych grup wiekowych wokół edukacji, kultury i aktywności obywatelskiej. Włączenie elementów koncepcji LOWE w rozwój lokalnej infrastruktury edukacyjnej może stanowić istotne wsparcie polityki senioralnej w Brańsku. Placówki szkolne, pełniące rolę lokalnych centrów wiedzy, mogą organizować zajęcia komputerowe, warsztaty rękodzielnicze, kursy językowe czy działania międzypokoleniowe, sprzyjające wymianie doświadczeń i integracji społecznej. Takie podejście wzmacnia potencjał szkół jako instytucji otwartych dla całej społeczności lokalnej i zwiększa dostęp seniorom do edukacji, rozwoju osobistego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu gminy.

4.5. Dodatkowe inicjatywy Miasta Brańsk

Miasto Brańsk wspiera także rozwój inicjatyw oddolnych, w tym realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych:

4.5.1. Budżet obywatelski

Budżet obywatelski, choć nie jest jednostką organizacyjną, stanowi ważny mechanizm partycypacji społecznej i jest realizowany przez Urząd Miasta Brańsk. Inicjatywa ta została rozpoczęta w 2021 roku i pozwala mieszkańcom, w tym seniorom zgłaszać własne projekty oraz decydować o ich realizacji. Budżet obywatelski sprzyja aktywizacji społecznej i umożliwia bezpośrednio wpływanie na rozwój miasta oraz poprawę jakości życia różnych grup społecznych. Dzięki tej formie współdecydowania seniorzy mają szansę

na zgłaszanie i realizację inicjatyw dostosowanych do ich oczekiwań i potrzeb. Zgłaszane projekty dotyczą różnych grup społecznych, nieraz również seniorów. Przykładem może być zgłoszony w Edycji 2024 „A w sercu ciągle maj...” międzypokoleniowe spotkanie Seniorów oraz Juniorów z miasta Brańsk. Nie zdobył on jednak wystarczającej liczby głosów, by został poddany realizacji.

4.5.2. Miejska Rada Seniorów

Miejska Rada Seniorów powołana uchwałą Rady Miasta 3 lutego 2025 r., jest organem doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym. Składa się z dziesięciu przedstawicieli środowiska senioralnego. Rada stanowi ważną przestrzeń współpracy między osobami starszymi a władzami lokalnymi, umożliwia konsultacje projektów oraz inicjowanie działań edukacyjnych, integracyjnych i zdrowotnych, odpowiadających na potrzeby seniorów.

4.6. Wnioski i tendencje zmian

Gmina Miejska Brańsk zaangażowana jest w pomoc społeczną i kulturalną swoim mieszkańcom. W ostatnich latach podejmuje wiele kroków, by sytuacja ludności Brańska była jak najlepsza. Od 2018 roku gmina rozpoczęła w sumie 5 projektów, które dotyczyły seniorów.

Start	Nazwa projektu
2018	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Brańsk na lata 2019–2030
2020	Projekt „MOPS Brańsk zmienia się na lepsze”
2020	Brański Klub Seniora
2021	Budżet obywatelski
2023	Program „Korpus Wsparcia Seniorów”
2025	Miejska Rada Seniorów

Źródło: opracowanie własne.

Warto zauważyć, że Gmina Miejska Brańsk podejmuje działania, które mają na celu wsparcie senioralne, co jest szczególnie zintensyfikowane w ostatnich latach. Szczególnie zauważalną zmianą jest podjęcie się przez miasto realizacji trzech projektów skupiających się wyłącznie na seniorach, co jest odpowiedzią na rosnącą troskę o sytuację seniorów w związku ze starzeniem się społeczeństwa. Są to jednak projekty przede wszystkim realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku. Można dostrzec, że wśród jednostek organizacyjnych miasta Brańsk znajdują się aż trzy skierowane do dzieci/młodzieży, natomiast inicjatywy pomocy starszym są przede wszystkim inicjowane przez MOPS. Dlatego też do jednostek organizacyjnych miasta Brańsk należy Brański Klub Malucha, podczas gdy za Klub Seniora odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku.

Warto rozważyć, czy w perspektywie długofalowej nie byłoby celowe powołanie odrębnej jednostki organizacyjnej gminy, której głównym zadaniem byłaby polityka senioralna i aktywizacja osób starszych.

Obecnie większość działań skupia się w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, który realizuje szeroki katalog zadań, nie zawsze w pełni ukierunkowanych na potrzeby seniorów. Wydzielenie lub stworzenie wyspecjalizowanej instytucji mogłoby zwiększyć widoczność i rangę problematyki senioralnej w polityce lokalnej.

Z drugiej strony, dopóki MOPS skutecznie realizuje programy wsparcia dla osób starszych, nie ma pilnej potrzeby tworzenia nowej jednostki. Ważniejsze jest zapewnienie mu odpowiednich zasobów i rozbudowy oferty senioralnej. Rosnące skupienie się na sytuacji seniorów w Brańsku jest oznaką troski oraz zainteresowaniem sytuacją starszych w mieście.

Kolejne projekty tego typu potencjalnie mogą poprawić sytuację senioralną w Brańsku, odpowiadając na bieżące potrzeby mieszkańców. W obszarze edukacji dostrzegalna jest potrzeba dalszego rozwijania koncepcji uczenia się przez całe życie, w tym poprzez inicjatywy takie jak Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji (LOWE). Mogą one stać się ważnym narzędziem wspierania aktywności intelektualnej osób starszych, oferując kursy, warsztaty i spotkania międzypokoleniowe.

Coraz większe znaczenie ma również integracja seniorów z placówkami edukacyjnymi dla dzieci i młodzieży, seniorzy często pełnią rolę opiekunów wnuków, co stwarza okazję do budowania więzi międzypokoleniowych oraz wzajemnego uczenia się. W obszarze sportu i rekreacji funkcjonują w mieście pojedyncze obiekty, takie jak stadion przy Zespole Szkół czy siłownie plenerowe. Choć stanowią one istotny zasób, to oferta dedykowana seniorom jest ograniczona, a infrastruktura sportowa w Brańsku nie dorównuje jeszcze potrzebom rosnącej grupy osób starszych.

Tendencją jest więc stopniowy rozwój inicjatyw ruchowych, jednak wciąż dominuje wykorzystanie istniejących obiektów przez dzieci i młodzież.

4.7. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększona integracja społeczna seniorów – dzięki działalności Klubu Seniora oraz wydarzeniom kulturalnym organizowanym przez bibliotekę i MOK osoby starsze mają możliwości nawiązywania kontaktów, przełamywania izolacji i budowania więzi międzypokoleniowych. • Wzrost aktywności obywatelskiej seniorów – poprzez udział w budżecie obywatelskim i pracach Miejskiej Rady Seniorów starsi mieszkańcy mogą realnie wpływać na decyzje dotyczące życia lokalnej społeczności. • Lepszy dostęp do edukacji i kultury – biblioteka i MOK oferują seniorom udział w zajęciach i wydarzeniach, które rozwijają zainteresowania, podnoszą kompetencje i zapobiegają wykluczeniu kulturalnemu. • Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa – dzięki wsparciu MOPS, w tym usługom opiekuńczym i programom profilaktycznym, seniorzy mogą dłużej zachować samodzielność i poczucie bezpieczeństwa w swoim środowisku. • Budowanie wspólnoty lokalnej – jednostki organizacyjne wspierają nie tylko osoby starsze, ale również integrują seniorów z innymi grupami wiekowymi, co wzmacnia więzi międzypokoleniowe i poczucie przynależności do społeczności Brańska. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skupienie większości działań senioralnych w jednej instytucji (MOPS), co ogranicza różnorodność i specjalizację oferty. • Brak stabilnej i długofalowej jednostki organizacyjnej dedykowanej wyłącznie seniorom – działania są rozproszone i często projektowe. • Mniejsza liczba instytucji skierowanych do seniorów niż do dzieci i młodzieży, co pokazuje nierównowagę w strukturze lokalnej oferty. • Ograniczone zasoby finansowe i kadrowe powodują, że działania nie zawsze są tak intensywne, jak wynikałoby z potrzeb rosnącej grupy seniorów. • Ograniczona oferta sportowo-rekreacyjna skierowana bezpośrednio do seniorów; istniejące obiekty (stadion, siłownia plenerowa) są wykorzystywane głównie przez dzieci, młodzież i sport amatorski.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozszerzanie oferty kulturalnej i społecznej dzięki współpracy różnych instytucji (MOPS, biblioteka, MOK, Rada Seniorów). • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych (fundusze unijne, rządowe) na programy aktywizujące i integracyjne. • Rosnące zainteresowanie seniorów uczestnictwem w życiu społecznym i kulturalnym, co zwiększa szansę na rozwój nowych inicjatyw. • Wzrost znaczenia partycypacji społecznej seniorów, jako aktywnych współtwórców polityki lokalnej. • Rozwój koncepcji Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji (LOWE) jako instytucji otwartych dla seniorów – wzmocnienie oferty edukacyjnej i integracyjnej poza MOPS, zrównoważenie liczby instytucji skierowanych do różnych grup wiekowych oraz stworzenie trwałego zaplecza dla uczenia się przez całe życie. • Możliwość rozwoju infrastruktury sportowej przyjaznej seniorom – np. rozbudowa siłowni plenerowych, programy aktywności fizycznej 60+, wykorzystanie stadionu i hali sportowej do zajęć rekreacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przyspieszające starzenie się społeczności może spowodować, że obecne jednostki nie będą w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb. • Przeciążenie MOPS nadmiarem zadań, co może odbić się na jakości usług dla seniorów. • Ryzyko niestabilności finansowej – uzależnienie części działań od zewnętrznych źródeł finansowania. • Ograniczona liczba młodszych mieszkańców, co utrudnia rozwój działań międzypokoleniowych i zmniejsza naturalne wsparcie seniorów ze strony rodzin.

5. OCHRONA ZDROWIA

Badania opublikowane przez PMC oraz PLOS ONE wskazują, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym dominują choroby przewlekłe, a ich współwystępowanie (multimorbidność) jest normą – około połowa seniorów ma co najmniej dwie przewlekłe jednostki chorobowe, często łącząc nadciśnienie, cukrzycę, choroby sercowo-naczyniowe, nerkowe czy endokrynologiczne. Złożoność tych przypadków znacząco komplikuje prowadzenie leczenia i wymaga koordynowanej opieki medycznej. Według danych Medycyny Praktycznej, nadciśnienie tętnicze dotyka ponad 35% dorosłych Polaków, a odsetek ten rośnie wraz z wiekiem, osiągając bardzo wysokie wartości w grupie 65+. Wyniki badań opublikowanych w PLOS ONE pokazują, że osoby starsze z cukrzycą częściej cierpią także na choroby sercowo-naczyniowe, przewlekłą chorobę nerek i inne współistniejące schorzenia, co zwiększa łączny ciężar zdrowotny tej grupy. Analiza Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) dowodzi, że wielochorobowość znacząco zwiększa ryzyko wystąpienia zaburzeń depresyjnych, osoby z jedną chorobą przewlekłą mają podwyższone ryzyko depresji o ponad 20%, a przy trzech i więcej schorzeniach ryzyko rośnie do około 50%. W szerszym, europejskim kontekście, według badań opublikowanych w European Journal of Public Health i raportów WHO, obserwuje się rosnące obciążenie chorobami w populacji seniorów, co wymaga adaptacji systemów opieki zdrowotnej do kompleksowych potrzeb osób starszych.

5.1. Apteki i punkty apteczne

W mieście Brańsk znajdują się 4 apteki:

- Apteka Cef@rm 36,6, ul. Sienkiewicza 24
- Apteka pod Dębem, ul. Adama Mickiewicza 17
- Bańkowska Barbara, Joanna. Apteka prywatna s.c., ul. Kościuszki 5
- Bańkowska Barbara, Joanna. Apteka s.c., ul. Kościelna 9

Te placówki znajdują się w centralnym rejonie miasta, w odległości około 100–300 metrów od centrum Brańska. Według Głównego Urzędu Statystycznego w 2024 r. na jedną aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny przypadało 3049 osób w skali kraju. W mieście Brańsk na jedną aptekę ogólnodostępną przypada 867 mieszkańców, co jest wynikiem znacznie lepszym niż statystyka ogólnokrajowa. Dla lepszego porównania warto wziąć pod uwagę miasto o podobnej liczbie mieszkańców (3652 w 2024 roku według GUS) oraz zbliżonej powierzchni terytorialnej, czyli Czarny Dunajec. W mieście tym przypada około 1217 mieszkańców na jedną aptekę ogólnodostępną lub punkt apteczny, co proporcjonalnie oznacza, że mieszkaniec Brańska ma około 40% lepszą dostępność do aptek niż mieszkaniec Czarnego Dunajca. Podobnie jest w przypadku seniorów (osób w wieku poprodukcyjnym). W Polsce na jedną aptekę przypada średnio około 724 seniorów, natomiast w Czarnym Dunajcu na aptekę przypada około 236 seniorów. Najlepiej sytuacja wygląda ponownie w Brańsku, gdzie jest to około 226 seniorów na aptekę. Analiza dostępności aptek względem liczby seniorów wskazuje, że Gmina Miejska Brańsk zapewnia swoim mieszkańcom starszym wiekowo bardzo korzystne warunki w zakresie dostępu do podstawowej opieki farmaceutycznej. W Brańsku na jedną aptekę przypada niemal trzykrotnie mniej osób w wieku poprodukcyjnym względem średniej krajowej. Taki wskaźnik świadczy o wysokim stopniu dostępności usług farmaceutycznych dla osób starszych i może przekładać się na lepszą kontrolę chorób przewlekłych, szybszy

dostęp do leków oraz większe bezpieczeństwo zdrowotne tej grupy. Warto podkreślić, że w kontekście starzejącego się społeczeństwa lokalne działania w Brańsku, które poprawiają dostępność do służby zdrowia i usług wspierających seniorów, są szczególnie cenne. Dobre rozmieszczenie aptek to nie tylko kwestia wygody, ale również ważny element profilaktyki zdrowotnej i wsparcia leczenia przewlekłych schorzeń, które najczęściej dotyczą osoby w wieku poprodukcyjnym.

5.2. Placówki medyczne

Ważną rolę w zakresie ochrony zdrowia w mieście Brańsk pełnią publiczne i niepubliczne placówki medyczne.

5.2.1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bielsku Podlaskim – Filia w Brańsku

To główna placówka medyczna w mieście, oferująca podstawową opiekę zdrowotną. Znajduje się przy ul. Jana Pawła II 10. W ramach tej filii dostępne są: Poradnia lekarza rodzinnego (POZ); Gabinet pielęgniarki POZ; Gabinet położnej POZ oraz Poradnia dla kobiet („Poradnia K”). Filia prowadzi takie programy profilaktyczne jak: Profilaktyka chorób układu krążenia; Profilaktyka gruźlicy oraz Profilaktyka raka szyjki macicy. Placówka ta zapewnia mieszkańcom w podeszłym wieku dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, programów profilaktycznych oraz świadczeń pielęgniarskich i środowiskowych. Dzięki współpracy z Domem Pomocy Społecznej w Brańsku oraz koordynacji z jednostką macierzystą w Bielsku Podlaskim, SPZOZ stanowi fundament opieki medycznej dla seniorów w mieście.

5.2.2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MidMed”

Jest to placówka prywatna, oferująca usługi medyczne w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Znajduje się przy ul. Kościelnej 9 w Brańsku. Zakład zawiera: Gabinet medycyny szkolnej; Poradnia medycyny rodzinnej oraz Pracownię USG.

5.2.3. NZOZ Stefan Torczyński

To przychodnia prowadzona przez lekarza, który prowadzi praktykę od 1958 roku, przyjmując pacjentów zarówno w Holonkach, jak i popołudniami w mieście Brańsk. Choć działa poza strukturą miejskiej przychodni, jego obecność stanowi istotny zasób, szczególnie dla osób starszych, które cenią bezpośredni i znany model opieki.

5.2.4. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medirena”

Placówka zlokalizowana przy ul. Jagiellońskiej 34 w Brańsku działa w ramach kontraktu z NFZ i świadczy podstawową opiekę zdrowotną. Oferowane usługi obejmują: poradnię lekarza rodzinnego (POZ), gabinet pielęgniarki POZ, gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej, gabinet zabiegowo-szczepienny oraz punkt szczepień ochronnych.

5.3. Stan zdrowia psychicznego

Stan zdrowia psychicznego osób starszych jest istotnym elementem oceny jakości życia seniorów i jednym z priorytetowych obszarów polityki senioralnej. Zaburzenia natury psychicznej, takie jak depresja, stany lękowe czy zaburzenia adaptacyjne, mają bezpośredni wpływ na codzienne funkcjonowanie, relacje społeczne i poczucie bezpieczeństwa tej grupy mieszkańców. Dane Głównego Urzędu Statystycznego z raportu „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2023 roku” wskazują, że seniorzy częściej niż młodsze grupy wiekowe oceniają swój stan zdrowia jako zły lub bardzo zły, co znajduje odzwierciedlenie także w kondycji psychicznej. Wyniki badania CBOS z 2021 roku pokazują, że choć ogółem 74% respondentów w Polsce ocenia swój stan zdrowia psychicznego pozytywnie, to w grupie osób starszych odsetek deklarujących gorsze samopoczucie i problemy emocjonalne jest wyraźnie wyższy. Z kolei statystyki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 2023 roku potwierdzają rosnącą liczbę zwolnień lekarskich wystawianych z powodu zaburzeń psychicznych i zachowania. W skali kraju wydano ponad 1,4 mln takich zaświadczeń, obejmujących m.in. epizody depresyjne, zaburzenia lękowe i reakcje na ciężki stres. W kontekście miasta Brańsk problematyka ta wymaga szczególnej uwagi ze strony władz samorządowych, zarówno w zakresie zapewnienia dostępności specjalistycznego wsparcia psychologicznego, jak i realizacji działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz integracyjnych skierowanych do lokalnej społeczności senioralnej.

5.3.1. Jestem Tu – pracownia terapeutyczna

Pracownia znajduje się przy ul. Armii Krajowej 2h w Brańsku i działa od kwietnia 2025 roku jako niezależna lokalna pracownia terapeutyczna, oferując różnorodne formy wsparcia psychicznego. Skierowana jest zarówno do dorosłych, jak i młodzieży – pracownia nie podaje ograniczeń wiekowych, choć jej dotychczasowa działalność bardziej dotyczyła osób młodszych. Do tej pory nie świadczyła usług seniorom, co było spowodowane brakiem zainteresowania taką formą pomocy.

5.3.2. Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku

Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku zapewnia wsparcie psychologiczne wyłącznie dla swoich mieszkańców – seniorów i osób przewlekle chorych, którzy są podopiecznymi placówki. Psycholog zatrudniony w DPS działa w ramach zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, realizując indywidualne plany wsparcia dostosowane do potrzeb mieszkańców. Pomoc ta obejmuje diagnozę, poradnictwo indywidualne oraz interwencje w sytuacjach kryzysowych. Usługi psychologiczne nie są dostępne dla osób spoza DPS, co wynika z organizacji i zakresu działalności placówki.

5.4. Wnioski i tendencje zmian

Analiza dostępności i jakości usług zdrowotnych dla osób starszych w Gminie Miejskiej Brańsk wskazuje na stosunkowo dobre warunki w zakresie podstawowej opieki farmaceutycznej i medycznej. Szczególnie korzystnie wypada dostęp do aptek, zaledwie 226 seniorów przypadających na jedną placówkę stanowi znacznie lepszy wynik niż średnia krajowa (ok. 724 seniorów na aptekę). Oznacza to, że seniorzy z Brańska mają ponadprzeciętną dostępność do leków, co może pozytywnie wpływać na skuteczność leczenia i kontrolę chorób przewlekłych. Dostępność placówek medycznych, w tym poradni lekarzy rodzinnych i pielęgniarek środowiskowych, również prezentuje się dobrze, choć ich funkcjonowanie opiera się głównie

na podstawowej opiece zdrowotnej. W praktyce oznacza to ograniczone możliwości leczenia specjalistycznego na miejscu. Seniorzy muszą w takich przypadkach korzystać z placówek w większych ośrodkach, np. w Bielsku Podlaskim. Istotną rolę pełnią placówki publiczne (filia SPZOZ) i prywatne NZOZ-y, które uzupełniają ofertę zdrowotną. Wciąż niezaadresowanym w pełni obszarem pozostaje zdrowie psychiczne seniorów. Brak specjalistycznych usług psychologicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców w wieku poprodukcyjnym poza Domem Pomocy Społecznej (którego oferta ogranicza się wyłącznie do podopiecznych) stanowi istotną lukę systemową. Choć w mieście funkcjonuje pracownia terapeutyczna „Jestem Tu”, do tej pory nie świadczyła usług dla seniorów, m.in. z powodu braku zainteresowania. Zjawisko to może wynikać z niskiej świadomości potrzeby korzystania z pomocy psychologicznej wśród osób starszych, społecznego tabu oraz braku działań informacyjnych i edukacyjnych w tym zakresie. Tendencje demograficzne oraz dane epidemiologiczne wskazują, że w najbliższych latach problematyka zdrowia psychicznego osób starszych będzie nabierać coraz większego znaczenia. Wzrost liczby osób z wielochorobowością, osamotnieniem i ograniczoną mobilnością wymaga systemowych rozwiązań – zarówno w zakresie profilaktyki, jak i opieki specjalistycznej.

5.5. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo dobra dostępność aptek – tylko 226 seniorów na jedną aptekę (ponadprzeciętnie korzystny wskaźnik). • Obecność kilku placówek POZ – zarówno publicznych, jak i prywatnych. • Dostęp do programów profilaktycznych – (układ krążenia, rak szyjki macicy, gruźlica). • Wieloletnia praktyka lokalnych lekarzy – (np. NZOZ Torczyński). 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak powszechnie dostępnych usług psychologicznych dla seniorów (poza DPS). • Niska świadomość potrzeby dbania o zdrowie psychiczne wśród osób starszych. • Brak leczenia specjalistycznego na miejscu – konieczność wyjazdów. • Ograniczona integracja usług zdrowotnych, społecznych i psychologicznych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość rozszerzenia oferty wsparcia psychologicznego dla seniorów (np. przez współpracę z „Jestem Tu”). • Pozyskiwanie funduszy krajowych i unijnych na rozwój usług geriatrycznych i psychiatrii środowiskowej. • Rozwój e-usług medycznych i zdalnych konsultacji (telemedycyna). • Wzrost zainteresowania problematyką zdrowia seniorów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca liczba seniorów z wielochorobowością i depresją. • Bariery transportowe ograniczające dostęp do specjalistów. • Ryzyko stygmatyzacji problemów psychicznych. • Niedobór kadry medycznej specjalizującej się w opiece nad osobami starszymi.

6. BADANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY MIEJSKIEJ BRAŃSK

6.1. Ankieta dla mieszkańców

W ramach badania własnego przeprowadzono ankietyzację mieszkańców Gminy Miejskiej Brańsk. Narzędzie badawcze stanowiła ankieta przygotowana specjalnie na potrzeby niniejszego programu. Zawiera ona pytania diagnozujące sytuację społeczną, zdrowotną, kulturową oraz potrzeby seniorów i osób w wieku przedemerytalnym. Poniżej zamieszczono pełny formularz ankiety wykorzystany w badaniu, wraz z krótkim opisem każdego z jego bloków tematycznych.

PROFIL respondenta:

Celem tej części jest poznanie podstawowych cech społeczno-demograficznych uczestników badania (wiek, płeć, wykształcenie, status zawodowy). Informacje te pozwalają analizować odpowiedzi w kontekście zróżnicowania populacji Brańska i lepiej zrozumieć, jakie grupy mieszkańców dostrzegają określone problemy.

Ankieta jednokrotnego wyboru:

1. Wiek

do wyboru: >25, 26-30, 31-40, 41-50, 51-60, 60-70, 70<

2. Płeć

do wyboru: Kobieta, Mężczyzna, inna, wolę nie podawać

3. Wykształcenie

do wyboru: podstawowe, średnie, średnie zawodowe, wyższe

4. Aktywność zawodowa

do wyboru: osoba bezrobotna, osoba pracująca, osoba na rencie, osoba na emeryturze

5. Zatrudnienie – jeżeli dotyczy

do wyboru: instytucja publiczna, firma prywatna, samozatrudnienie, własne lub rodzinne gospodarstwo rolne

DIAGNOZA SYTUACJI osób starszych w Brańsku

Ta część pozwalała ocenić świadomość lokalnych programów senioralnych oraz dostępność usług zdrowotnych, infrastruktury i relacji społecznych. Zebrane odpowiedzi pomagają określić, jak mieszkańcy postrzegają wsparcie dla seniorów w praktyce.

6. Czy wie Pan/Pani o programach i inicjatywach senioralnych realizowanych przez miasto (np. Klub Seniora, Miejska Rada Seniorów, budżet obywatelski)?

do wyboru: Tak, korzystam, Tak, ale nie korzystam,
Nie znam

7. Czy w Brańsku łatwo uzyskać dostęp do podstawowych usług zdrowotnych (np. lekarz rodzinny, pielęgniarka, leki w aptece)?

do wyboru: Zdecydowanie tak, Raczej tak, Raczej nie, Zdecydowanie nie

8. Czy w Brańsku łatwo uzyskać dostęp do specjalistów (np. kardiolog, ortopeda, psycholog)?

do wyboru: Zdecydowanie tak, Raczej tak, Raczej nie, Zdecydowanie nie

9. Jak Pan/Pani ocenia relacje i współpracę między młodszymi i starszymi mieszkańcami Brańska?

do wyboru: Bardzo dobre, Raczej dobre, Przeciętne, Raczej słabe, Bardzo słabe

10. Jak ocenia Pan/Pani dostępność przestrzeni publicznej w Brańsku dla osób starszych i osób z ograniczoną mobilnością?

do wyboru: Bardzo dobra, Raczej dobra, Przeciętna, Raczej słaba, bardzo słaba

11. Jakie problemy najbardziej dotyczą seniorów w Brańsku (można wybrać kilka)?

do wyboru: Zdrowotne (brak specjalistów, kolejki); Psychiczne (depresja, samotność); Brak dostosowanej infrastruktury (schody, brak wind, chodniki); Brak transportu publicznego / dostępności komunikacyjnej; Niska aktywność społeczna/kulturalna; Brak wsparcia dla opiekunów osób starszych; Inne (proszę podać)

12. Jakie bariery mogą utrudniać integrację międzypokoleniową w Brańsku (można wybrać kilka)?

do wyboru: Brak czasu i obowiązki zawodowe/rodzinne; Brak informacji o takich wydarzeniach; Bariery mentalne i stereotypy (np. „młodzi nie chcą z seniorami”, „seniorzy nie rozumieją młodych”); Brak odpowiedniej infrastruktury (np. brak przestrzeni do wspólnych działań); Inne (proszę podać)

13. Czy był(a)by Pan/Pani skłonny/a włączyć się w działania na rzecz seniorów (np. wolontariat, konsultacje)?

do wyboru: Zdecydowanie tak, Raczej tak, Raczej nie, Zdecydowanie nie

OPINIA NA TEMAT SYTUACJI osób starszych w mieście Brańsk:

Celem tego fragmentu ankiety było poznanie opinii respondentów na temat głównych obszarów problemowych – ekonomicznych, zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych – w kontekście życia osób starszych.

Ankieta jednokrotnego wyboru:

do wyboru: 1, 2, 3, 4, 5

Prosimy o wyrażenie swojej opinii w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „całkowicie się nie zgadzam”, a 5 oznacza „zgadzam się w pełni”.

14. Sytuacja osób starszych w mieście Brańsk nie jest dobra i wymaga podjęcia działań poprawiających tę sytuację
15. Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak środków do godnego życia, czyli **problemy ekonomiczne** i socjalne
16. Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest słabe zdrowie, w tym zdrowie psychiczne lub niepełnosprawność, czyli **problemy zdrowotne**
17. Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak wiedzy i umiejętności do życia we współczesnym świecie, czyli **problemy edukacyjne** lub kompetencyjne
18. Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak kontaktów i więzi społecznych powodujące samotność, czyli **problemy społeczne**
19. Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak zaangażowania w życie kulturalne, kluczowe wydarzenia z życia miasta, czyli **problemy kulturowe** i pokoleniowe

GŁÓWNE DZIAŁANIA na rzecz osób starszych w mieście Brańsk:

Ostatni blok skupia się na kierunkach przyszłych działań. Oceniając poszczególne propozycje, respondenci wskazywali, które formy wsparcia uznają za najistotniejsze i najbardziej potrzebne w Brańsku.

Ankieta wielokrotnego wyboru:

do wyboru: 1, 2, 3, 4, 5 przy każdym z podpunktów

Prosimy o wyrażenie swojej opinii w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „całkowicie się nie zgadzam”, a 5 oznacza „zgadzam się w pełni”. Prosimy o ocenę w skali 1-5 każdej formy wsparcia od a) do d).

20. Należy **poprawić opiekę zdrowotną**, poprzez:
 - a) zwiększenie dostępności usług medycznych,
 - b) rozwijanie domowych wizyt lekarza rodzinnego lub fizjoterapeuty
 - c) utworzenie programu wsparcia psychologicznego dla seniorów i rodzin
 - d) rozszerzenie oferty rehabilitacyjnej i profilaktycznej
21. Należy **zwiększyć aktywność społeczną** osób starszych poprzez:

- a) promocję i wsparcie wolontariatu, w którym osoby starsze mogłyby robić pożyteczne rzeczy
 - b) organizację i wsparcie klubów
 - c) organizację festynów, imprez i wydarzeń z udziałem osób starszych
 - d) organizację wycieczek, aktywnych form spędzania czasu w grupie
22. Należy **zwiększyć uczestnictwo** osób starszych w życiu kulturalnych i społecznym miasta poprzez:
- a) organizację festiwali, festynów angażujących osoby starsze np. w temacie kultury i dziedzictwa historycznego lub kulturowego miasta, folkloru regionu
 - b) organizację spektakli, wystaw, koncertów promujących talenty artystyczne osób starszych
 - c) organizacje zawodów sportowych, konkursów, biegów czy półmaratonów dla osób starszych lub zespołów międzypokoleniowych
 - d) organizację kół zainteresowań, hobbistycznych, rękodzielniczych, technicznych lub medialnych dla osób starszych

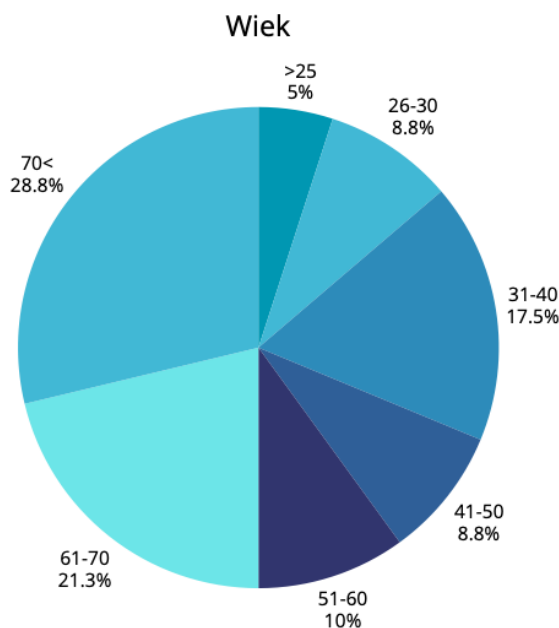
6.2. Wyniki ankiety

Ankieta została przeprowadzona wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Brańsk w celu rozpoznania opinii społeczności lokalnej na temat sytuacji osób starszych, problemów, z jakimi się zmagają oraz oczekiwań wobec działań samorządu. Badanie miało charakter diagnostyczny i konsultacyjny – jego wyniki stanowią istotny element diagnozy społecznej będącej podstawą opracowania Programu Polityki Senioralnej. W badaniu wzięło udział 81 mieszkańców Gminy Miejskiej Brańsk. Próba miała charakter otwarty, a udział w ankiecie był dobrowolny. Narzędzie badawcze zostało udostępnione w dwóch formach: elektronicznej – za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Brańsk oraz papierowej – przekazanej części mieszkańców przy współpracy z Miejską Radą Seniorów. Taki sposób dystrybucji umożliwił dotarcie zarówno do osób aktywnych cyfrowo, jak i do seniorów mniej korzystających z Internetu.

Choć liczebność próby nie pozwala na pełne uogólnienia statystyczne, uzyskane wyniki dobrze ilustrują kierunki opinii i postaw wśród lokalnej społeczności, zwłaszcza osób starszych i ich rodzin.

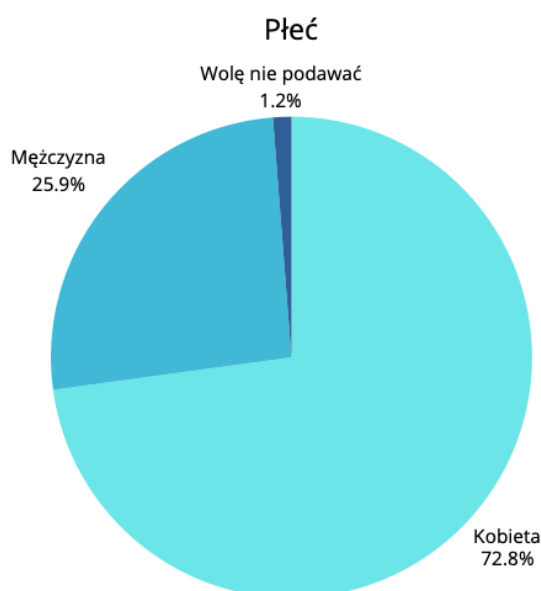
PROFIL respondenta:

W strukturze wiekowej respondentów przeważały osoby w wieku powyżej 70 lat (28,7%) oraz 61–70 lat (21,3%). Oznacza to, że blisko połowa badanych (50%) to seniorzy lub osoby bliskie wieku senioralnego, co zapewnia reprezentatywność opinii tej grupy dla celów programu (wyk. 1).

Wykres 1, opracowanie własne

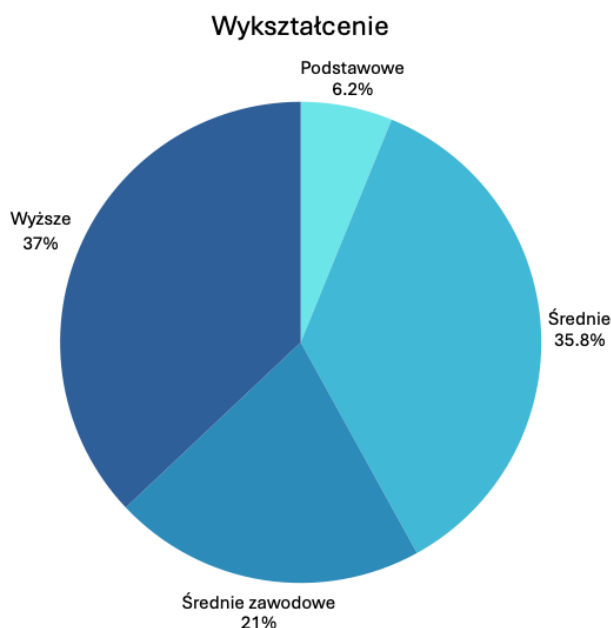
Pod względem płci wśród respondentów dominowały kobiety (72,8%), natomiast mężczyźni stanowili 25,9% uczestników badania (wyk. 2). Taka proporcja może wynikać z większej aktywności kobiet w życiu społecznym i projektach lokalnych, a także z ich częstszego uczestnictwa w inicjatywach skierowanych do osób starszych. Dzięki temu uzyskane wyniki w szczególności oddają perspektywę kobiet–seniorów, które stanowią ważną i aktywną część społeczności Brańska.

Wykres 2, opracowanie własne

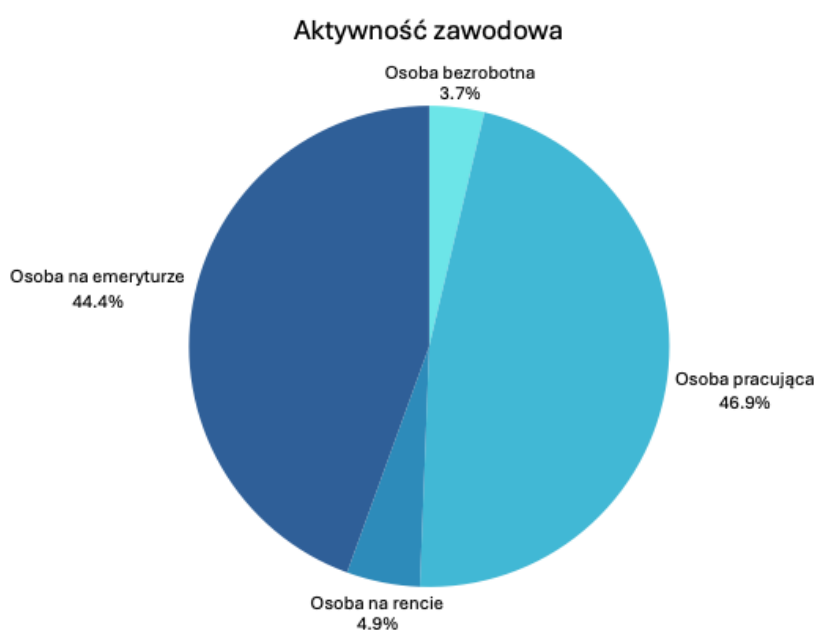
Jeśli chodzi o poziom wykształcenia, najliczniejszą grupę stanowili respondenci z wykształceniem wyższym (37%) oraz średnim (35,8%). Wykształcenie średnie zawodowe zadeklarowało 21% badanych, natomiast

podstawowe – 6,2% (wyk. 3). Takie proporcje wskazują, że w badaniu wzięły udział osoby o zróżnicowanym poziomie wykształcenia, co pozwala na wielostronne spojrzenie na potrzeby i oczekiwania wobec lokalnej polityki senioralnej.

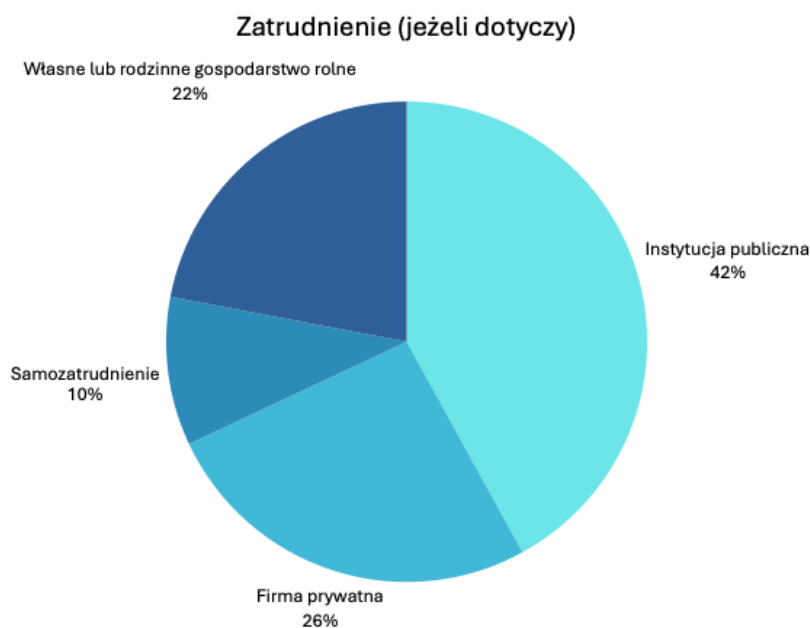
Wykres 3, opracowanie własne

Pod względem aktywności zawodowej dominowały osoby na emeryturze (44,4%) oraz pracujące zawodowo (46,9%), co odzwierciedla strukturę wieku respondentów. Osób na rencie było 4,9%, natomiast osób bezrobotnych – 3,7% (wyk. 4). Dane te pokazują, że w badaniu uczestniczyli zarówno czynni zawodowo mieszkańcy, jak i osoby pozostające poza rynkiem pracy, co pozwala na wieloaspektową ocenę potrzeb związanych z polityką senioralną.

Wykres 4, opracowanie własne

Wśród osób czynnych zawodowo największy odsetek stanowili zatrudnieni w instytucjach publicznych (42%), następnie w firmach prywatnych (26%), a samozatrudnienie lub prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego zadeklarowało łącznie 32% respondentów (wyk. 5). Oznacza to, że w ankiecie głos zabrały osoby o zróżnicowanych doświadczeniach zawodowych, związanych zarówno z sektorem publicznym, jak i prywatnym oraz działalnością indywidualną. Wysoki udział osób zatrudnionych w instytucjach publicznych sugeruje, że część badanych może posiadać pogłębioną wiedzę o systemowych uwarunkowaniach i potrzebach środowiska senioralnego.

Wykres 5, opracowanie własne

DIAGNOZA SYTUACJI osób starszych w Brańsku

Następna część ankiety dotyczyła diagnozy sytuacji osób starszych w Gminie Miejskiej Brańsk. Respondenci zostali poproszeni o ocenę różnych aspektów życia seniorów – od warunków ekonomicznych i zdrowotnych, po kwestie społeczne, edukacyjne i kulturowe. Celem tej części badania było poznanie opinii mieszkańców na temat najważniejszych problemów, z jakimi mierzą się osoby starsze oraz określenie obszarów wymagających wsparcia ze strony samorządu i instytucji lokalnych.

Jedno z pytań ankiety dotyczyło znajomości programów i inicjatyw skierowanych do seniorów, realizowanych przez Gminę Miejską Brańsk, takich jak Brański Klub Seniora, Miejska Rada Seniorów czy budżet obywatelski. Zdecydowana większość respondentów (51,9%) odpowiedziała, że zna te inicjatywy, lecz z nich nie korzysta, natomiast 25,9% zadeklarowało, że zna i korzysta z oferty. Jedynie 22,2% badanych nie zna żadnych działań prowadzonych przez miasto w obszarze polityki senioralnej (wyk. 6). Wyniki te pokazują, że świadomość istnienia miejskich programów wsparcia jest stosunkowo wysoka, jednak wymaga dalszego wzmacniania aktywizacji i zachęcania mieszkańców do udziału w oferowanych inicjatywach.

Czy wie Pan/Pani o programach i inicjatywach senioralnych realizowanych przez miasto (np. Klub Seniora, Miejska Rada Seniorów, budżet obywatelski)?

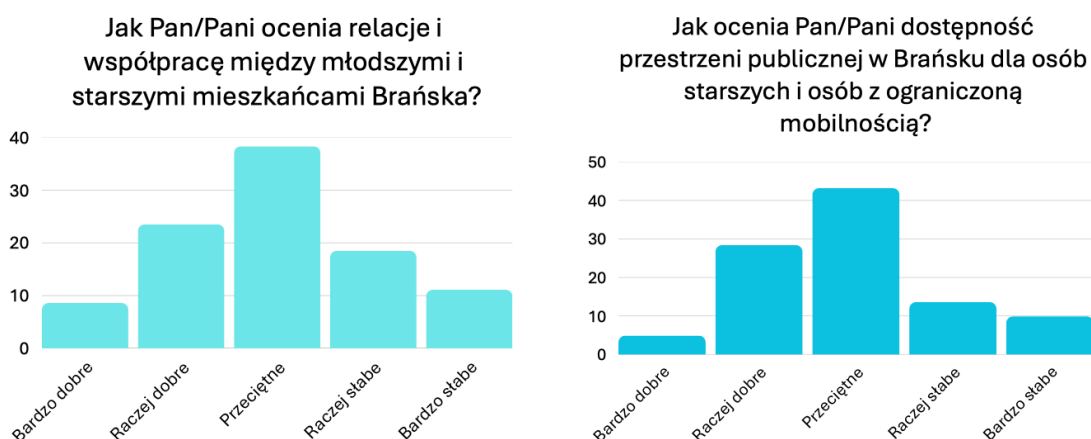
Wykres 6, opracowanie własne

Respondenci ocenili również łatwość dostępu do usług zdrowotnych w Brańsku. W przypadku podstawowej opieki zdrowotnej obejmującej lekarza rodzinnego, pielęgniarkę i apteki – większość mieszkańców uznała, że dostęp do tych usług jest łatwy. Taką opinię wyraziło łącznie 88,5% badanych (w tym 32,5% zdecydowanie pozytywnie i 56% raczej pozytywnie). Jedynie 12,5% respondentów wskazało, że uzyskanie podstawowej pomocy medycznej jest trudne (wyk. 7). Zupełnie inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku dostępu do lekarzy specjalistów – aż 97,5% badanych stwierdziło, że jest on utrudniony (w tym 75% zdecydowanie negatywnie i 22,5% raczej negatywnie), a jedynie 2,5% oceniło go pozytywnie (wyk. 8). Wyniki te jednoznacznie pokazują, że mieszkańcy dobrze oceniają dostępność podstawowej opieki zdrowotnej, natomiast znacznie gorzej dostęp do specjalistów, co pozostaje jednym z kluczowych wyzwań w obszarze zdrowia publicznego w Brańsku.

Wykres 7 i 8, opracowanie własne

Respondenci zostali poproszeni o ocenę relacji i współpracy między młodszymi a starszymi mieszkańcami Brańska. Wyniki wskazują, że większość ankietowanych ocenia te relacje jako umiarkowane. 38,3% respondentów uznało je za przeciętne, 23,5% za raczej dobre, a jedynie 8,6% za bardzo dobre. Z kolei 18,5% oceniło relacje jako raczej słabe, a 11,1% jako bardzo słabe (wyk. 9). Dane te pokazują, że choć w Brańsku występują pozytywne przykłady współpracy międzypokoleniowej, to dominuje przekonanie o przeciętnym poziomie relacji między grupami wiekowymi, co wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania inicjatyw integrujących młodszych i starszych mieszkańców. Respondenci ocenili również dostępność przestrzeni publicznej w Brańsku dla osób starszych i osób z ograniczoną mobilnością. Wyniki wskazują, że 33,3% badanych ocenia ją pozytywnie (w tym 4,9% jako bardzo dobrą i 28,4% jako raczej dobrą), natomiast 23,5% wyraża opinie negatywne (w tym 13,6% jako raczej słabą i 9,9% jako bardzo słabą). Największa grupa respondentów, 50% wybrała odpowiedź „przeciętna”, co może sugerować raczej brak wyraźnej oceny niż rzeczywiste zadowolenie z istniejących warunków (wyk. 10). Ogólnie można stwierdzić, że mieszkańcy postrzegają dostępność przestrzeni publicznej jako umiarkowaną, z zauważalną przewagą ocen pozytywnych, ale też z istotnym odsetkiem osób dostrzegających bariery architektoniczne i komunikacyjne utrudniające funkcjonowanie seniorów.

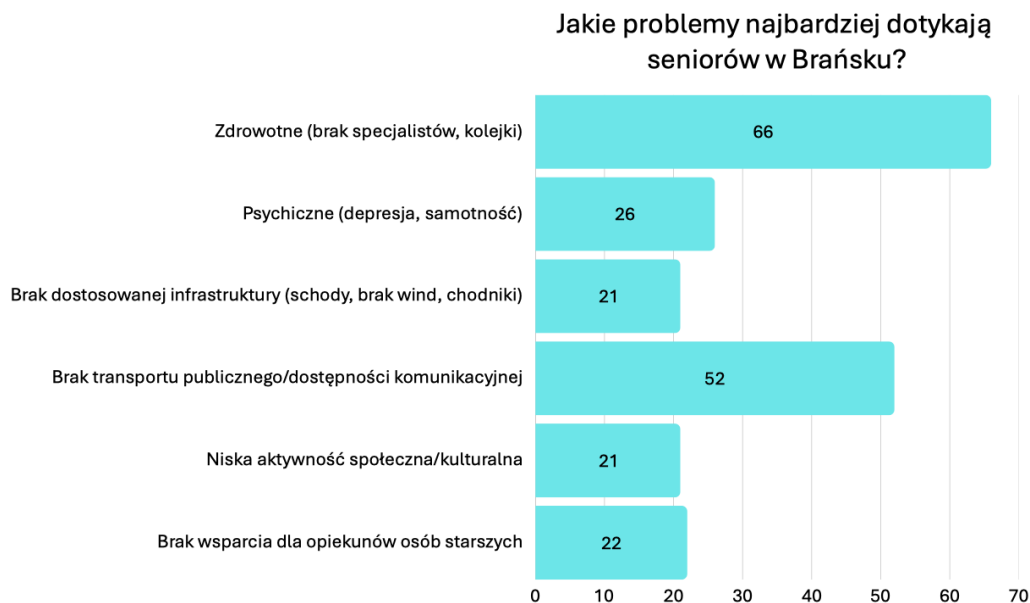

Wykres 9 i 10, opracowanie własne

Wśród problemów, które w ocenie mieszkańców najbardziej dotyczą osoby starsze w Gminie Miejskiej Brańsk, zdecydowanie dominują kwestie zdrowotne – aż 66 respondentów wskazało na trudności z dostępem do lekarzy specjalistów, długie kolejki i ograniczoną dostępność usług medycznych. Jest to zgodne z wcześniejszymi obserwacjami dotyczącymi ograniczonej liczby specjalistów w mieście i konieczności korzystania z placówek w większych ośrodkach, np. w Bielsku Podlaskim.

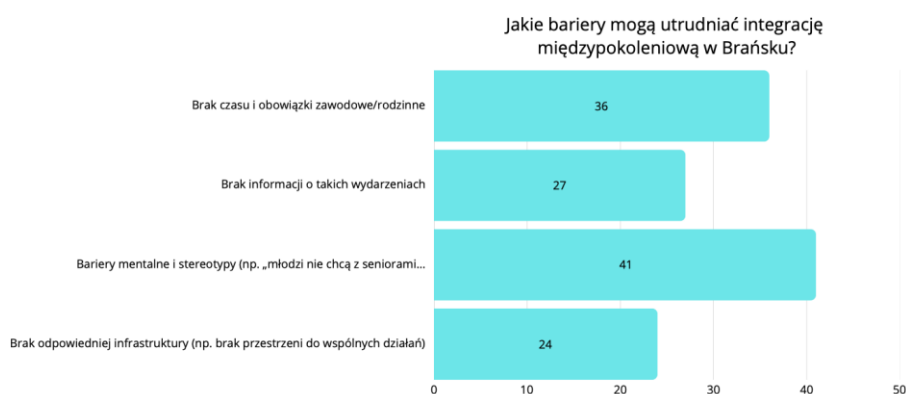
Na drugim miejscu znalazł się brak transportu publicznego i utrudniona dostępność komunikacyjna (52 odpowiedzi). Wynik ten potwierdza, że dla wielu seniorów istotnym problemem jest możliwość dotarcia do przychodni, instytucji czy wydarzeń społeczno-kulturalnych. Brak dogodnych połączeń lokalnych ogranicza ich samodzielność i uczestnictwo w życiu społecznym. Na kolejnych pozycjach znalazły się: problemy psychiczne i emocjonalne (26 odpowiedzi), w tym poczucie samotności i depresji, a także brak wsparcia dla opiekunów osób starszych (22 odpowiedzi). Odpowiedzi te wskazują na potrzebę rozwijania działań w zakresie zdrowia psychicznego, pomocy środowiskowej i programów wsparcia rodzin opiekujących się seniorami. Nieco mniejszy, lecz istotny odsetek mieszkańców zwrócił uwagę na brak dostosowanej

infrastruktury (21 odpowiedzi) oraz niską aktywność społeczną i kulturalną seniorów (21 odpowiedzi), (wyk. 11). Oznacza to, że bariery architektoniczne oraz ograniczona oferta rekreacyjno-kulturalna nadal stanowią wyzwanie dla lokalnej polityki senioralnej.

Wykres 11, opracowanie własne

Respondenci wskazali kilka czynników utrudniających rozwój relacji między młodszymi a starszymi mieszkańcami Brańska. Najczęściej wymieniano bariery mentalne i stereotypy pokoleniowe (41 odpowiedzi) oraz brak czasu wynikający z obowiązków zawodowych i rodzinnych (36 odpowiedzi). Co trzeci respondent zwrócił uwagę na niedostateczną informację o wydarzeniach (27 odpowiedzi), a nieco rzadziej wskazywano na brak odpowiedniej infrastruktury sprzyjającej spotkaniom międzypokoleniowym (24 odpowiedzi), (wyk. 12). Wyniki te sugerują, że integracja pokoleń w Brańsku wymaga zarówno przełamywania barier społecznych, jak i tworzenia warunków sprzyjających wspólnym inicjatywom.

Wykres 12, opracowanie własne

Na pytanie o gotowość włączenia się w działania wspierające seniorów (np. w formie wolontariatu, konsultacji społecznych czy pomocy sąsiedzkiej) 49 osób spośród 81 respondentów (60,5%) zadeklarowało postawę pozytywną — w tym 11 osób (13,6%) odpowiedziało „zdecydowanie tak”, a 38 osób (46,9%)

„raczej tak”. Postawę negatywną wyraziło (33,3%), z czego 23 osoby (28,4%) odpowiedziały „raczej nie”, a 4 osoby (4,9%) „zdecydowanie nie” (wyk. 13).

Otrzymane wyniki wskazują, że większość mieszkańców Brańska jest otwarta na zaangażowanie w działania na rzecz seniorów, choć często w sposób warunkowy – zależny od czasu, formy i charakteru inicjatywy. Stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi „raczej tak” sugeruje, że istnieje potencjał do rozwoju wolontariatu lokalnego oraz działań integracyjnych, jednak potrzebne jest ich lepsze promowanie i organizacyjne wsparcie. Należy jednak uwzględnić możliwość wystąpienia efektu społecznej aprobaty – część odpowiedzi pozytywnych mogła wynikać z chęci zaprezentowania się w korzystnym świetle, a nie z realnej gotowości do działania.

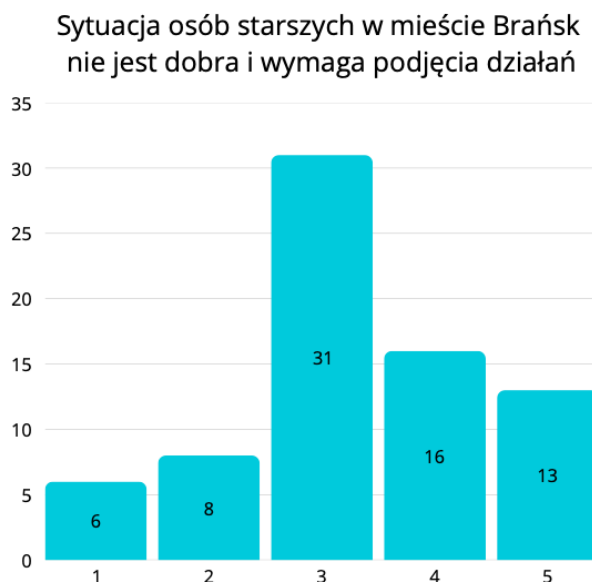
Wykres 13, opracowanie własne

OPINIA NA TEMAT SYTUACJI osób starszych w mieście Brańsk:

W następnej części ankiety respondenci zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii na temat aktualnej sytuacji osób starszych w Brańsku. Pytania koncentrowały się na kluczowych obszarach życia seniorów, obejmujących zarówno kwestie ekonomiczne i zdrowotne, jak i społeczne, edukacyjne oraz kulturowe. Celem tego fragmentu badania było zdiagnozowanie głównych problemów, z jakimi mierzą się osoby starsze, a także ocena czy mieszkańcy dostrzegają potrzebę podejmowania działań poprawiających ich warunki życia. Uzyskane odpowiedzi pozwalają określić, które aspekty funkcjonowania seniorów są postrzegane jako najbardziej problematyczne oraz w jakim stopniu lokalna społeczność dostrzega wyzwania związane z sytuacją tej grupy w mieście.

W odpowiedzi na stwierdzenie „Sytuacja osób starszych w mieście Brańsk nie jest dobra i wymaga podjęcia działań poprawiających tę sytuację” uzyskano zróżnicowane opinie respondentów. Największa grupa badanych (41,9%) wybrała odpowiedź „3”, co wskazuje na umiarkowaną ocenę sytuacji seniorów – bez jednoznacznego uznania jej za dobrą lub złą. Jednocześnie 39,2% respondentów (odpowiedzi 4 i 5) zgodziło

się ze stwierdzeniem, że sytuacja osób starszych wymaga poprawy, podczas gdy 18,9% (odpowiedzi 1 i 2) nie podzielało tej opinii (wyk. 14). Uzyskane wyniki sugerują, że wśród mieszkańców Brańska przeważa opinia o potrzebie podejmowania działań wspierających seniorów, choć nie wszyscy postrzegają obecną sytuację jako wyraźnie niekorzystną.

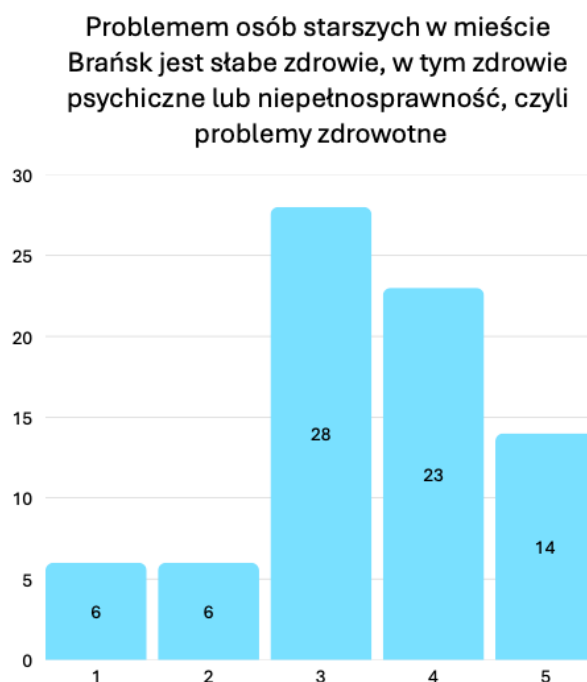
Wykres 14, opracowanie własne

W odniesieniu do stwierdzenia „Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak środków do godnego życia, czyli problemy ekonomiczne i socjalne” również uzyskano zróżnicowane opinie respondentów. Najliczniejsza grupa (32,5%, czyli 25 osób) wskazała odpowiedź „3”, co oznacza umiarkowane przekonanie co do istnienia problemów finansowych wśród seniorów. Jednocześnie 36,4% badanych (odpowiedzi 4 i 5) zgodziło się ze stwierdzeniem, że sytuacja ekonomiczna osób starszych jest trudna, podczas gdy 31,2% (odpowiedzi 1 i 2) uznało, że brak środków do życia nie stanowi istotnego problemu (wyk. 15). Wyniki te pokazują, że w opinii mieszkańców Brańska problemy ekonomiczne seniorów są zauważalne, choć nie są powszechnie uznawane za najpoważniejsze wyzwanie.

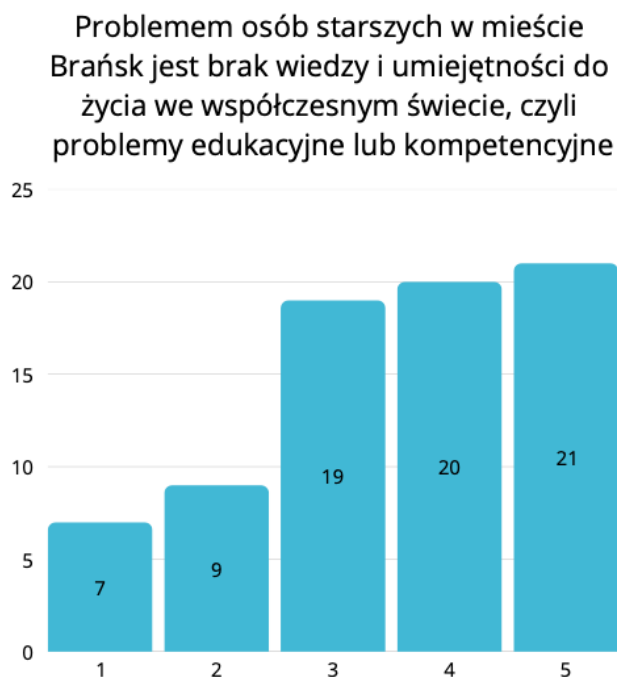
Wykres 15, opracowanie własne

W przypadku stwierdzenia „Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest słabe zdrowie, w tym zdrowie psychiczne lub niepełnosprawność, czyli problemy zdrowotne” odpowiedzi respondentów wskazują, że kwestie zdrowotne są postrzegane jako jeden z istotniejszych problemów seniorów. Największa grupa badanych (48,1%) udzieliła odpowiedzi 4 i 5, świadczące o zgodzie powyższym stwierdzeniem. Za ledwie 15,6% respondentów (odpowiedzi 1 i 2) nie uznano zdrowia za szczególnie problematyczny obszar (wyk. 16). Wyniki te pokazują, że w opinii mieszkańców Brańska problemy zdrowotne są powszechnie dostrzegane i oceniane jako znaczące ograniczenie jakości życia seniorów. Wysoki odsetek odpowiedzi pozytywnych może odzwierciedlać zarówno realne trudności w dostępie do usług medycznych i rehabilitacyjnych, jak i świadomość społeczności lokalnej dotyczącą wpływu stanu zdrowia fizycznego i psychicznego na codzienne funkcjonowanie osób starszych.

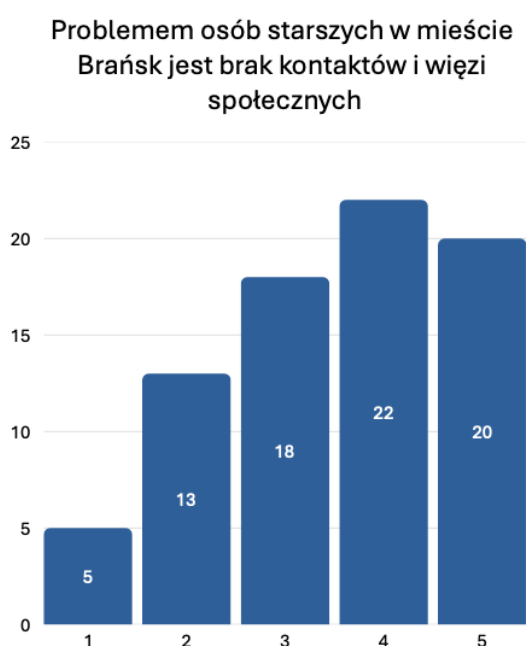
Wykres 16, opracowanie własne

W odpowiedzi na stwierdzenie „Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak wiedzy i umiejętności do życia we współczesnym świecie, czyli problemy edukacyjne lub kompetencyjne” uzyskano wyniki wskazujące na wyraźne dostrzeganie tego typu trudności wśród seniorów. Największa grupa respondentów (53,9%) wybrała odpowiedzi „4” lub „5”, wyrażając zgodę ze stwierdzeniem o istnieniu problemów kompetencyjnych. Jedynie 21% badanych (odpowiedzi 1 i 2) nie podzielało tej opinii (wyk. 17). Uzyskane dane wskazują, że wśród mieszkańców Brańska przeważa przekonanie, iż część osób starszych ma trudności z funkcjonowaniem w realiach współczesnego świata.

Wykres 17, opracowanie własne

W odpowiedzi na stwierdzenie „Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak kontaktów i więzi społecznych powodujące samotność, czyli problemy społeczne” wyniki wskazują na wyraźne dostrzeganie trudności społecznych wśród seniorów. Największa grupa respondentów (53,8%) udzieliła odpowiedzi „4” lub „5”, co oznacza zgodę ze stwierdzeniem o istotnym znaczeniu problemu samotności. 23,1% badanych (odpowiedzi 1 i 2) nie uznało braku więzi społecznych za znaczący problem (wyk. 18). Uzyskane wyniki sugerują, że w opinii mieszkańców Brańska samotność i ograniczone kontakty społeczne stanowią istotne wyzwanie w życiu osób starszych.

Wykres 18, opracowanie własne

W przypadku stwierdzenia „Problemem osób starszych w mieście Brańsk jest brak zaangażowania w życie kulturalne, kluczowe wydarzenia z życia miasta, czyli problemy kulturowe i pokoleniowe” wyniki wskazują na dostrzeganie wyzwań związanych z uczestnictwem seniorów w życiu kulturalnym i społecznym. Największa grupa respondentów wskazała odpowiedź „4” i „5”, co łącznie daje 52,6% badanych, którzy zgodzili się, że brak aktywności kulturowej jest istotnym problemem. 19,7% respondentów (odpowiedzi 1 i 2) nie postrzegają tego obszaru jako znaczącego problemu (wyk. 19). Wyniki te sugerują, że w opinii mieszkańców Brańska przeważa opinia o konieczności zwiększenia aktywności seniorów w życiu kulturalnym i społecznym miasta.

Wykres 19, opracowanie własne

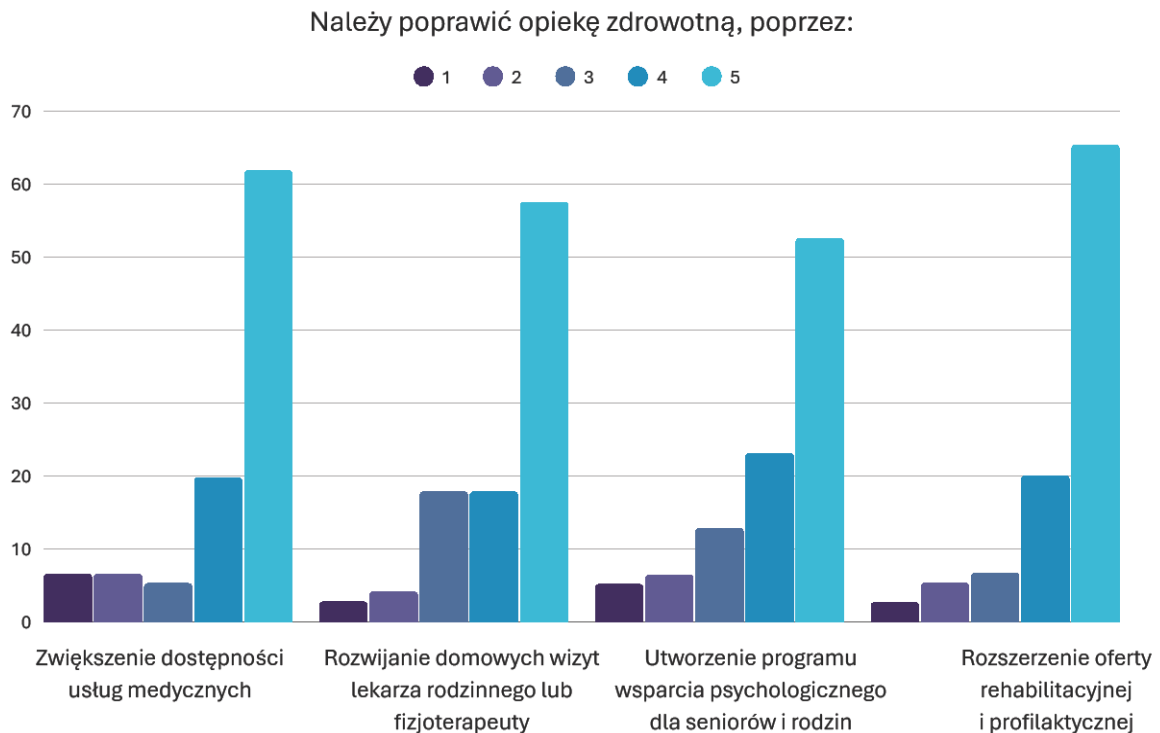
GŁÓWNE DZIAŁANIA na rzecz osób starszych w mieście Brańsk:

Następna część ankiety dotyczyła opinii mieszkańców na temat kierunków i form działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób starszych w mieście Brańsk. Celem tego fragmentu badania było określenie priorytetów polityki senioralnej z perspektywy lokalnej społeczności zarówno w obszarze pomocy socjalnej i zdrowotnej, jak i w zakresie edukacji, aktywności społecznej oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym. Respondenci oceniali różne propozycje działań w skali od 1 do 5, wskazując, w jakim stopniu zgadzają się z potrzebą ich realizacji. Uzyskane wyniki pozwalają zidentyfikować te formy wsparcia, które mieszkańcy Brańska uznają za najistotniejsze dla poprawy jakości życia seniorów oraz wzmocnienia ich aktywności i integracji społecznej.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, w jaki sposób należy poprawić opiekę zdrowotną w Brańsku. Uzyskane wyniki jednoznacznie wskazują, że mieszkańcy przywiązują bardzo dużą wagę do rozwoju usług medycznych i wsparcia zdrowotnego seniorów. Najwyższe poparcie uzyskały propozycje zwiększenia dostępności usług medycznych (średnia ocena ok. 4,5) oraz rozszerzenia oferty rehabilitacyjnej i profilaktycznej (ok. 4,4). Niewiele niżej oceniono rozwijanie domowych wizyt lekarza rodzinnego i pielęgniarki (ok. 4,3), co pokazuje, że mieszkańcy widzą potrzebę bardziej elastycznych i dostępnych form

opieki. Wysoko oceniono również utworzenie programu wsparcia psychologicznego dla osób starszych (ok. 4,2) – wskazanie to potwierdza rosnącą świadomość znaczenia zdrowia psychicznego wśród lokalnej społeczności (wyk. 19).

Podsumowując, mieszkańcy Brańska największe znaczenie przypisują dostępności i bliskości usług zdrowotnych zarówno tych podstawowych, jak i specjalistycznych czy psychologicznych. Wyniki te jasno pokazują, że obszar zdrowia jest postrzegany jako kluczowy kierunek działań w lokalnej polityce senioralnej, wymagający dalszego rozwoju i wsparcia instytucjonalnego.

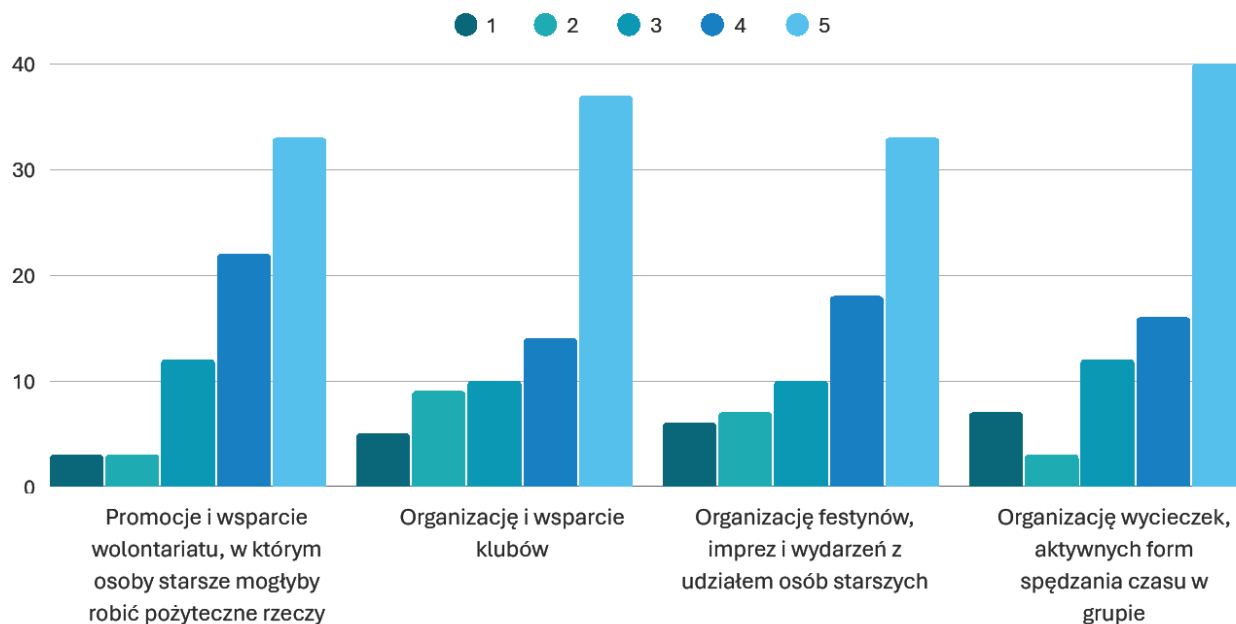

Wykres 19, opracowanie własne

Respondenci ocenili również propozycje działań mających na celu zwiększenie aktywności społecznej osób starszych. Uzyskane wyniki wskazują na wysokie poparcie dla wszystkich analizowanych inicjatyw, co potwierdza, że mieszkańcy Brańska dostrzegają potrzebę tworzenia warunków do większego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym. Najwyższe oceny uzyskała organizacja wycieczek i aktywnych form spędzania czasu (średnia ok. 4,4), co podkreśla znaczenie ruchu, integracji i wspólnych doświadczeń dla dobrostanu osób starszych. Wysoko oceniono także organizację i wsparcie klubów seniora (ok. 4,3) oraz promocję wolontariatu z udziałem osób starszych (ok. 4,2). Nieco niższe, choć wciąż wysokie, poparcie uzyskała organizacja festynów, imprez i wydarzeń z udziałem seniorów (ok. 4,1), (wyk. 20).

Wyniki te wskazują, że aktywność społeczna i integracja międzypokoleniowa są dla mieszkańców Brańska istotnymi elementami dobrej polityki senioralnej. Respondenci podkreślają potrzebę tworzenia przestrzeni do spotkań, działań wspólnych i wymiany doświadczeń, co sprzyja budowaniu więzi społecznych i przeciwdziałania samotności wśród osób starszych.

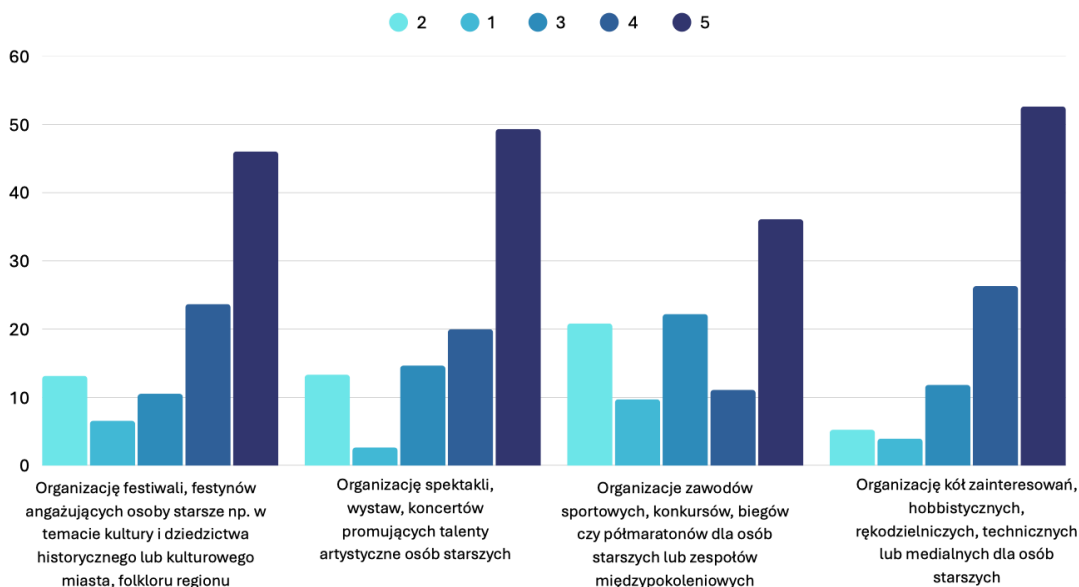
Należy zwiększyć aktywność społeczną osób starszych poprzez:

Wykres 20, opracowanie własne

W ramach pytania dotyczącego zwiększenia uczestnictwa osób starszych w życiu kulturalnym i społecznym miasta respondenci bardzo wysoko ocenili znaczenie działań promujących obecność seniorów w kulturze lokalnej. Najwięcej pozytywnych wskazań uzyskały propozycje organizacji festiwali i wydarzeń angażujących osoby starsze (średnia ocena ok. 4,3) oraz organizacji spektakli, wystaw i koncertów prezentujących ich twórczość (ok. 4,2), (wyk. 21). Wyniki te potwierdzają, że mieszkańcy Brańska widzą w kulturze ważny obszar integracji i aktywizacji seniorów, umożliwiającą im nie tylko uczestnictwo, lecz także współtworzenie lokalnego życia społecznego. Wysokie oceny tej kategorii działań wskazują na potrzebę dalszego rozwijania oferty kulturalnej adresowanej do osób starszych oraz promowania ich aktywności twórczej w przestrzeni miejskiej.

Należy zwiększyć uczestnictwo osób starszych w życiu kulturalnym i społecznym miasta poprzez:

Wykres 21, opracowanie własne

W celu pogłębienia interpretacji wyników przeprowadzono dodatkową analizę z pominięciem najwyższych ocen („5”), co pozwoliło lepiej zobaczyć rzeczywiste różnice w postrzeganiu poszczególnych działań. Po usunięciu ocen skrajnych najwyższe średnie utrzymały się dla działań związanych z rozszerzeniem oferty rehabilitacyjnej i profilaktycznej (3,27), co potwierdza, że poprawa zdrowia i kondycji seniorów pozostaje kluczowym priorytetem mieszkańców Brańska. W obszarze aktywizacji społecznej najwyżej oceniono promocję i wsparcie wolontariatu z udziałem osób starszych (3,33), wskazując, że mieszkańcy cenią formy aktywności budujące więzi i zaangażowanie międzypokoleniowe. Z kolei w sferze uczestnictwa w kulturze najwyżej oceniono organizację kół zainteresowań i zajęć hobbystycznych (3,28), co dowodzi, że seniorzy preferują działania o charakterze regularnym, pozwalające na rozwój pasji i utrzymywanie relacji społecznych.

Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Brańsk pokazują, że w opinii społeczności lokalnej sytuacja osób starszych wymaga dalszego wsparcia, szczególnie w obszarze zdrowia. Najczęściej wskazywanym problemem jest utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów, ograniczona oferta rehabilitacji oraz potrzeba lepszej opieki psychologicznej. Istotnym wyzwaniem pozostaje także brak transportu publicznego, który utrudnia seniorom korzystanie z usług i uczestnictwo w życiu społecznym.

Respondenci zwracali uwagę na poczucie samotności, bariery w kontaktach międzypokoleniowych oraz umiarkowaną dostępność przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej mobilności. Jednocześnie zauważalny jest potencjał do rozwoju działań integracyjnych i wolontariatu, a także duże zainteresowanie ofertą aktywizującą i kulturalną skierowaną do seniorów.

Podsumowując, kluczowymi kierunkami lokalnej polityki senioralnej powinny być: poprawa dostępu do opieki zdrowotnej, rozwój transportu i dostępności przestrzeni, przeciwdziałanie samotności oraz wspieranie aktywności społecznej i kulturalnej osób starszych.

7. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

7.1. Cel główny: Wysoka jakość życia seniorów

Kreowanie warunków sprzyjających wysokiej jakości życia osób starszych oraz aktywnemu starzeniu się w Gminie Miejskiej Brańsk, poprzez zapewnienie dostępności przestrzeni publicznej, rozwój usług społecznych i zdrowotnych, wzmacnianie aktywności społecznej seniorów oraz zwiększenie efektywności działań instytucji i organizacji.

7.2. Cel szczegółowy 1: Dostępność środowiska lokalnego

Zwiększenie dostępności i przyjazności środowiska lokalnego dla seniorów

Opis: Działania w tym obszarze będą ukierunkowane na likwidację barier architektonicznych, transportowych, cyfrowych i mentalnych, które ograniczają aktywność osób starszych. Uwzględnione

zostanie dostosowanie infrastruktury miejskiej, instytucji kultury i przestrzeni rekreacyjnych do potrzeb seniorów, z wykorzystaniem lokalnych zasobów takich jak Klub Seniora czy Miejska Biblioteka Publiczna.

Działania:

1. Audyt i sukcesywne usuwanie barier w obiektach publicznych i przestrzeni miejskiej.
2. Organizacja dogodnego transportu dla seniorów do placówek medycznych, kulturalnych i miejsc realizacji usług społecznych.
3. Organizacja wydarzeń i zajęć możliwie blisko miejsca zamieszkania.
4. Kampanie informacyjne promujące pozytywny wizerunek starości i przełamywanie stereotypów dotyczących starości.
5. Rozbudowa i dostosowanie infrastruktury sportowej (siłownia plenerowa, stadion) do potrzeb seniorów poprzez instalację prostych urządzeń i wprowadzenie dedykowanych godzin zajęć.

Oczekiwane rezultaty:

1. Zmniejszenie liczby barier w przestrzeni publicznej.
2. Zwiększenie mobilności seniorów.
3. Wzrost kompetencji cyfrowych osób starszych.
4. Zmiana postaw społecznych wobec seniorów na bardziej otwarte i włączające.

Przykładowe źródła finansowania:

1. Środki własne Gminy.
2. Środki zewnętrzne, w tym:

w programach krajowych

- o **Aktywny Samorząd, Program:** Rządowy (PFRON), komponenty dla osób 60+ z niepełnosprawnością. **Finansowane działania:** Program "Aktywny samorząd" to inicjatywa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) mająca na celu wsparcie osób z niepełnosprawnościami, w tym seniorów, w zakresie zwiększenia ich samodzielności i aktywizacji społecznej oraz zawodowej. Program oferuje dofinansowania na likwidację barier (transportowych, społecznych, edukacyjnych, zawodowych) oraz wsparcie w uzyskaniu wykształcenia wyższego. W ramach programu osoby z niepełnosprawnościami mogą uzyskać pomoc finansową na zakup sprzętu, kursy, a także na dostęp do technologii. **Kto może aplikować:** wnioski przez PCPR/MOPS; beneficjent: osoba z niepełnosprawnością
- o **Kultura dostępna, Program:** Rządowy (MKiDN/NCK). **Finansowane działania:** Kultura dostępna to ogólnopolskie programy i projekty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) oraz instytucji kultury, które mają na celu ułatwienie dostępu do dóbr kultury i sztuki dla szerokiego grona odbiorców, w tym osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami. Obejmują one wsparcie finansowe dla instytucji (np. bibliotek, kin, teatrów) oraz organizację wydarzeń kulturalnych (np.

festiwali, warsztatów, spektakli) po atrakcyjnych cenach lub bezpłatnie, aby zwiększyć integrację społeczną i aktywność kulturalną społeczeństwa. **Kto może aplikować:** instytucje kultury, NGO

- o **Rozwój społeczny**, Program: unijny EFS+, krajowy, FERS 2021–2027 (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego). **Finansowane działania:** dostępność. **Kto może aplikować:** JST, NGO

w programach regionalnych

- o **Przestrzeń społeczna wysokiej jakości**, Program: Fundusze Europejskie dla Podlaskiego (FEPD) 2021–2027; Priorytet IV. **Finansowane działania:** Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. **Kto może aplikować:** JST, NGO, instytucje
- o **Zrównoważony rozwój terytorialny**, Program: Fundusze Europejskie dla Podlaskiego (FEPD) 2021–2027; Priorytet V. **Finansowane działania:** Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. **Kto może aplikować:** JST, NGO, instytucje

7.3. Cel szczegółowy 2: Rozwój usług dla seniorów

Rozwój i podniesienie jakości usług społecznych i zdrowotnych dla seniorów

Opis: Działania będą obejmować zarówno wsparcie w miejscu zamieszkania, jak i opiekę instytucjonalną, ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia psychicznego, dostępności rehabilitacji oraz wysokiego standardu podstawowej opieki zdrowotnej, na którą Brańsk ma korzystne wskaźniki dostępności.

Działania:

1. Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych świadczonych w miejscu zamieszkania seniora oraz w środowisku lokalnym.
2. Rozszerzenie oferty rehabilitacyjnej i profilaktycznej we współpracy z lokalnymi placówkami medycznymi.
3. Utworzenie programu wsparcia psychologicznego dla seniorów i rodzin, również poza DPS.
4. Wprowadzenie systemu transportu gminnego dla seniorów w celu ułatwienia dojazdu do placówek medycznych w Brańsku i Bielsku Podlaskim.

Oczekiwane rezultaty:

1. Większa liczba seniorów objętych opieką środowiskową.
2. Poprawa bezpieczeństwa i samodzielności osób starszych.
3. Zmniejszenie luki w dostępie do pomocy psychologicznej.
4. Większa dostępność usług rehabilitacyjnych

Przykładowe źródła finansowania:

1. Środki własne Gminy.
2. Środki zewnętrzne, w tym:

w programach krajowych

- o **Korpus Wsparcia Seniorów, Program:** Rządowy (MRiPS). **Finansowane działania:** Celem programu jest (1) Wsparcie finansowe gmin w zakresie organizowania usług opiekuńczych świadczonych w formie usług sąsiedzkich oraz (2) Wsparcie finansowe gmin w realizacji usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość” mającej na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych. Program „Korpus Wsparcia Seniorów” to inicjatywa mająca na celu poprawę bezpieczeństwa i samodzielności osób starszych w Polsce poprzez dwa główne moduły: Moduł I skupia się na usługach sąsiedzkich, zapewniając pomoc w codziennych czynnościach i wsparcie w kontaktach z otoczeniem m.in. pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (np. wspólne zakupy, gotowanie), podstawowa opieka higieniczno-pielęgnacyjna, wsparcie w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, umawianiu wizyt lekarskich i transporcie na wizyty, a Moduł II koncentruje się na bezpieczeństwie przez urządzenia typu opaski alarmowe i wsparcie w dostępie do opieki zdalnej." **Kto może aplikować:** Bezpośrednimi adresatami programu są wszystkie gminy w Polsce (miejskie, wiejskie oraz miejsko-wiejskie). Pośrednimi adresatami programu są osoby w wieku 60 lat i więcej, mające problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzące samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkające z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia.
- o **Opieka 75+, Program:** Rządowy (MRiPS). **Finansowane działania:** Celem programu jest zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75+, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie. Program „Opieka 75+” to inicjatywa ministerialna wspierająca gminy w zapewnieniu usług opiekuńczych dla osób po ukończeniu 75. roku życia, które są samotne lub mieszkają w rodzinach. Jego celem jest zwiększenie dostępności do opieki w miejscu zamieszkania, co obejmuje pomoc w codziennych czynnościach, pielęgnację i kontakt ze światem. **Kto może aplikować:** gminy do 60 tys. mieszkańców
- o **Rozwój społeczny, Program:** unijny EFS+, FERS 2021–2027 (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego), krajowy. **Finansowane działania:** usługi społeczne, zdrowie. **Kto może aplikować:** JST, NGO, instytucje

w programach regionalnych

- o **Włączenie społeczne, Program:** Fundusze Europejskie dla Podlaskiego (FEPD) 2021–2027; Priorytet VIII. **Finansowane działania:** Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej. **Kto może aplikować:** JST, NGO, instytucje

7.4. Cel szczegółowy 3: Rozwój aktywności seniorów

Rozwój aktywności społecznej, kulturalnej i obywatelskiej seniorów

Opis: Działania wykorzystają potencjał instytucji kultury i organizacji społecznych w Brańsku, takich jak Klub Seniora, Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Kultury oraz Miejska Rada Seniorów, aby przeciwdziałać izolacji społecznej i zachęcać seniorów do aktywnego udziału w życiu gminy.

Działania:

1. Promocja i rozbudowa oferty Klubu Seniora.
2. Organizacja cyklicznych imprez i warsztatów międzypokoleniowych.
3. Wspieranie działalności Miejskiej Rady Seniorów w konsultacjach społecznych i inicjatywach.
4. Promowanie uczestnictwa w budżecie obywatelskim wśród seniorów.
5. Rozwój wolontariatu senioralnego i partnerskiej współpracy z młodszymi pokoleniami.
6. Włączenie Lokalnego Ośrodka Wiedzy i Edukacji (LOWE) do działań na rzecz aktywizacji seniorów poprzez organizację warsztatów edukacyjnych, cyfrowych, obywatelskich i międzypokoleniowych.

Oczekiwane rezultaty:

1. Wzrost liczby seniorów aktywnie uczestniczących w życiu gminy.
2. Lepsza integracja międzypokoleniowa.
3. Zwiększenie poczucia wpływu seniorów na decyzje lokalne.
4. Zwiększenie udziału seniorów w zajęciach edukacyjnych i szkoleniowych realizowanych w ramach LOWE oraz podniesienie ich kompetencji cyfrowych, społecznych i obywatelskich.

Przykładowe źródła finansowania:

1. Środki własne Gminy.
2. Środki zewnętrzne, w tym:

w programach krajowych

- o **Aktywność dla Każdego, Program:** Rządowy (MSiT). **Finansowane działania:** cykliczne zajęcia sportowe „w każdym wieku”, turnieje rekreacyjne, aktywność 60+. Celem Programu jest zwiększenie aktywności fizycznej społeczeństwa, tworzenie warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz kształtowanie zdrowego stylu życia. Inicjatywy na rzecz sportu dla wszystkich mają również za zadanie pobudzanie aktywności obywatelskiej oraz promowanie wolontariatu sportowego. Program obejmuje zadania: (1) Aktywność w każdym wieku - dofinansowanie organizacji regularnych, otwartych zajęć sportowych, cyklicznych turniejów, zawodów i innych wydarzeń sportowych; zadania obejmują również dofinansowanie konferencji i publikacji specjalistycznych o charakterze sportowym oraz realizowane na terenie Polski, różnorodne formy aktywizacji sportowej społeczności Polonii i Polaków za granicą. Wspierane są także inicjatywy takie jak zajęcia sportowe, turnieje, zawody i imprezy biegowe, które mogą być skierowane również do seniorów; (2) Aktywna

Wieś - wsparcie systemowego, ogólnopolskiego projektu upowszechniania sportu i kultury fizycznej oraz zdrowego i aktywnego stylu życia wśród mieszkańców wsi; (3) Aktywny Senior - upowszechnianie sportu wśród osób 55+ – wyłonienie operatora krajowego - upowszechnianie sportu wśród osób 55+ – wyłonienie operatora krajowego, który przeznaczy dofinansowanie na wspieranie organizacji otwartych, ogólnodostępnych imprez oraz zajęć sportowo-rekreacyjnych przeznaczonych dla seniorów; (4) Aktywni Lokalnie - wyłonienie operatora krajowego - wyłonienie operatora krajowego, który przeznaczy dofinansowanie na wspieranie organizacji otwartych, ogólnodostępnych imprez oraz zajęć sportowo-rekreacyjnych. **Kto może aplikować:** NGO, JST, kluby, instytucje

- o **Zaangażowanie obywatelskie, Program:** Rządowy (NIW-CRSO). **Finansowane działania:** Program NOWEFIO 2021–2030 to rządowy program dotacyjny, którego celem jest wspieranie organizacji pozarządowych i zwiększanie zaangażowania obywateli w życie publiczne. Projekty dla seniorów mogą być finansowane w ramach tego programu, a przykładowe działania mogą obejmować grupy wsparcia, indywidualne konsultacje, webinaria i inicjatywy aktywizujące, które są zgodne z celami programu, takimi jak poprawa samoorganizacji społecznej czy wzrost znaczenia sektora obywatelskiego. Przykładowe projekty dla seniorów: (1) Wsparcie psychologiczne: Prowadzenie grup wsparcia dla seniorów i ich bliskich, a także indywidualne konsultacje prowadzone przez asystentów zdrowienia w ramach poradni; (2) Edukacja i rozwój: Organizowanie szkoleń i wykładów (np. w formie webinariów), które podnoszą kompetencje seniorów lub zwiększają ich wiedzę w określonych dziedzinach; (3) Aktywizacja społeczna: Inicjatywy, które mają na celu integrację społeczną seniorów i zachęcenie ich do udziału w życiu publicznym. **Kto może aplikować:** NGO / podmioty pożytku publicznego
- o **Rozwój społeczny, Program:** unijny EFS+, krajowy, FERS 2021–2027 (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego). **Finansowane działania:** aktywizacja. **Kto może aplikować:** JST, NGO, instytucje

w programach regionalnych

- o **Zarząd Województwa Podlaskiego, Program:** Konkursy UMWP – kultura, sport, NGO. **Finansowane działania:** działania miękkie, wydarzenia, wsparcie Rad Seniorów, sport powszechny. **Kto może aplikować:** NGO, instytucje, Rady Seniorów

7.5. Cel szczegółowy 4: Koordynacja działań na rzecz seniorów

Wzmocnienie koordynacji i spójności działań na rzecz seniorów

Opis: Działania w tym obszarze będą polegały na usprawnieniu zarządzania polityką senioralną, lepszym wykorzystaniu zasobów MOPS oraz rozważeniu powołania odrębnej jednostki ds. seniorów.

Działania:

1. Zapewnienie zasobów kadrowych i finansowych w MOPS na realizację zadań senioralnych.
2. Utworzenie systemu monitorowania i ewaluacji działań (raportowanie roczne).
3. Rozwijanie partnerstw lokalnych i regionalnych na rzecz programów senioralnych.

4. Aktywne pozyskiwanie środków krajowych i unijnych.
5. Wzmocnienie współpracy instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych i Miejskiej Rady Seniorów w zakresie planowania i realizacji działań na rzecz osób starszych.
6. Rozważenie i ewentualne utworzenie odrębnej jednostki organizacyjnej ds. seniorów, której zadaniem będzie praktyczna koordynacja usług opiekuńczych, zdrowotnych, społecznych i aktywizacyjnych, a także rozwój oferty wsparcia poza zakresem MOPS.

Oczekiwane rezultaty:

1. Lepsza koordynacja działań między jednostkami i organizacjami.
2. Stabilne finansowanie projektów senioralnych.
3. Zwiększona skuteczność realizacji celów polityki senioralnej.
4. Większe zaangażowanie Miejskiej Rady Seniorów w proces konsultacji i współdecydowania, co przełoży się na lepsze dopasowanie działań do potrzeb lokalnej społeczności senioralnej.
5. Wypracowanie rekomendacji dotyczących zasadności powołania odrębnej jednostki organizacyjnej ds. seniorów (np. Centrum Wsparcia Seniora), zapewniającej seniorom lepszy dostęp do zintegrowanej opieki i programów aktywizacyjnych, przy jednoczesnym utrzymaniu doradczo-konsultacyjnej roli Miejskiej Rady Seniorów.

Przykładowe źródła finansowania:

1. Środki własne Gminy.
2. Środki zewnętrzne, w tym:

w programach krajowych

- o **Korpus Wsparcia Seniorów, Program:** Rządowy (MRiPS). **Finansowane działania:** Celem programu jest (1) Wsparcie finansowe gmin w zakresie organizowania usług opiekuńczych świadczonych w formie usług sąsiedzkich oraz (2) Wsparcie finansowe gmin w realizacji usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość” mającej na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych. Program „Korpus Wsparcia Seniorów” to inicjatywa mająca na celu poprawę bezpieczeństwa i samodzielności osób starszych w Polsce poprzez dwa główne moduły: Moduł I skupia się na usługach sąsiedzkich, zapewniając pomoc w codziennych czynnościach i wsparcie w kontaktach z otoczeniem m.in. pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawowa opieka higieniczno-pielęgnacyjna, wsparcie w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, umawianiu wizyt lekarskich i transporcie na wizyty, a Moduł II koncentruje się na bezpieczeństwie przez urządzenia typu opaski alarmowe i wsparcie w dostępie do opieki zdalnej. **Kto może aplikować:** Bezpośrednimi adresatami programu są wszystkie gminy w Polsce. Pośrednimi adresatami programu są osoby w wieku 60 lat i więcej, mające problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzące samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkające z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia.

- **Opieka 75+, Program:** Rządowy (MRiPS). **Finansowane działania:** Celem programu jest zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie. Program „Opieka 75+” to inicjatywa ministerialna wspierająca gminy w zapewnieniu usług opiekuńczych dla osób po ukończeniu 75. roku życia, które są samotne lub mieszkają w rodzinach. Jego celem jest zwiększenie dostępności do opieki w miejscu zamieszkania, co obejmuje pomoc w codziennych czynnościach, pielęgnację i kontakt ze światem.
Kto może aplikować: gminy do 60 tys. mieszkańców

w programach regionalnych

- **Regionalne – granty operatorskie, Program:** Podlaskie Inicjatywy Lokalne, Podlaskie Lokalnie. **Finansowane działania:** działania o charakterze społecznym, integracyjnym, ukierunkowane na rozwój społeczeństwa obywatelskiego na danym terenie. Premiowane są działania lokalne, uwzględniające zaangażowanie różnorodnego potencjału społecznego. **Kto może aplikować:** grupy inicjatywne złożone z mieszkańców, seniorów (w formule „z Patronem” lub „bez Patrona tj. samodzielnie”) lub lokalne organizacje pozarządowe
- **Lokalne Grupy Działania, Program:** mikro granty na lokalne inicjatywy koordynacji działań, w tym dla seniorów, które mogą być realizowane w ramach lokalnej współpracy JST i NGO, mieszkańców. Przedsięwzięcie 1.2: Rozwój usług społecznych na terenie LGD (mieszkańcy obszaru LSR objęci usługami społecznymi (seniorzy osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby z niepełnosprawnościami). Przedsięwzięcie 1.4: Wzmacnianie kapitału społecznego w realizacji LSR (mieszkańcy obszaru LSR, seniorzy, partnerzy projektów). **Kto może aplikować:** JST, mieszkańcy, seniorzy